ISTORIE & LEGENDĂ

NEAGU DJUVARA

RADU OLTEAN

MIRCEA CEL BĂTRÂN

și luptele cu turcii

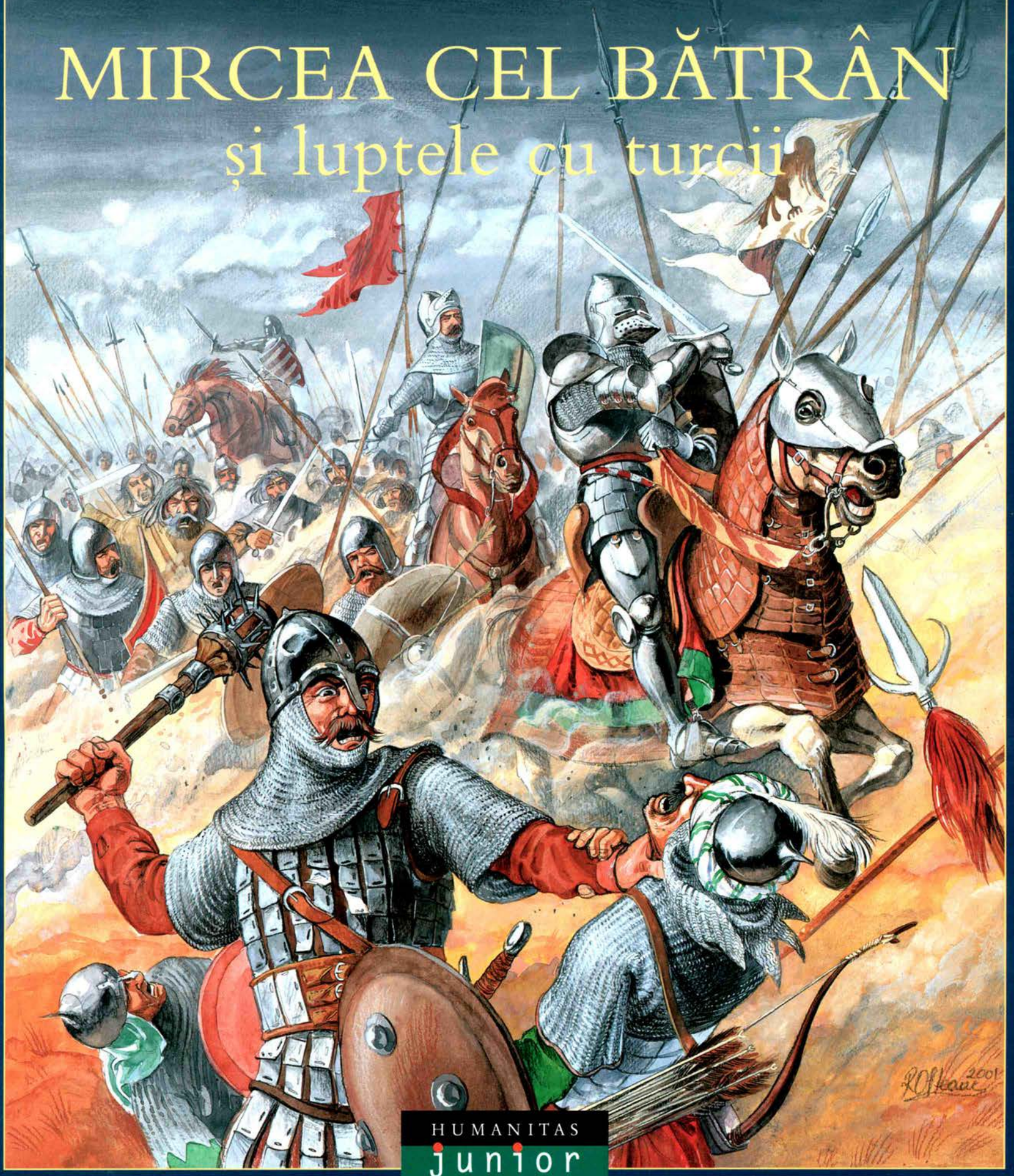

HUMANITAS junior

ISTORIE & LEGENDĂ

MIRCEA CEL BĂTRÂN
și luptele cu turcii

Text
NEAGU DJUVARA
Ilustrația
RADU OLTEAN

Ediția a doua revizuită

CUPRINS

1. Cine a fost Mircea și de ce i s-a spus „cel Bătrân"? / **5**
2. Din ce familie se trage Mircea și cum ajunge Domn? / **6**
3. Ce se întâmpla în Europa la începutul domniei lui Mircea? / **9**
4. Cum arăta Țara Românească în vremea lui Mircea cel Bătrân (1386–1418)? / **15**
5. Turcii ajung vecini cu românii la Dunăre / **26**
6. Marea bătălie de la Rovine împotriva sultanului Baiazid-Fulgerul / **30**

7. La Nicopole „împărați și regi s-adună/Să dea piept cu uraganul ridicat de semilună“ / **39**

8. Baiazid-Fulgerul e învins de Timur-Lenk, iar Mircea ajunge „făcător de sultani“! / **55**

9. Părăsit de toți craii creștinătății, Mircea se vede silit să închine țara sultanului Mehmet I / **65**

1. Cine a fost Mircea și de ce i s-a spus „cel Bătrân"?

Ați aflat deja de la școală despre Mircea cel Bătrân, domn al Țării Românești (adică al Munteniei), care a domnit între 1386 și 1418 ducând lupte grele cu turcii. Apoi, probabil ați citit sau poate chiar ați învățat pe dinafară, din *Scrisoarea III* a lui Eminescu, superba evocare a bătăliei de la Rovine: înainte de înfruntare, sultanul îl sfidează pe Mircea cu aceste cuvinte: „Și, purtat de biruință, să mă-mpiedic de-un moșneag?" Iată că și genialul Eminescu s-a înșelat asupra înțelesului epitetului „cel Bătrân", căci pe vremea lui, la noi, cercetările istorice erau abia la început! În realitate, la Rovine, Mircea era foarte tânăr. „Cel Bătrân" i s-a zis în veacurile următoare, când au ajuns în scaunul Țării Românești și alți domnitori purtând (sau luând la înscăunare) acest nume. Atunci, când se pomenea de primul voievod Mircea, de marele Mircea, i se spunea „cel Bătrân", adică „cel vechi", cel din vechime. Asta înseamnă „cel bătrân". Să știți, de asemenea, că din cauza înfăptuirilor și a nobleței caracterului său i s-a mai zis și „cel Mare": Mircea cel Mare. Veți judeca și voi, din povestirea care urmează, dacă e vrednic să i se spună astfel.

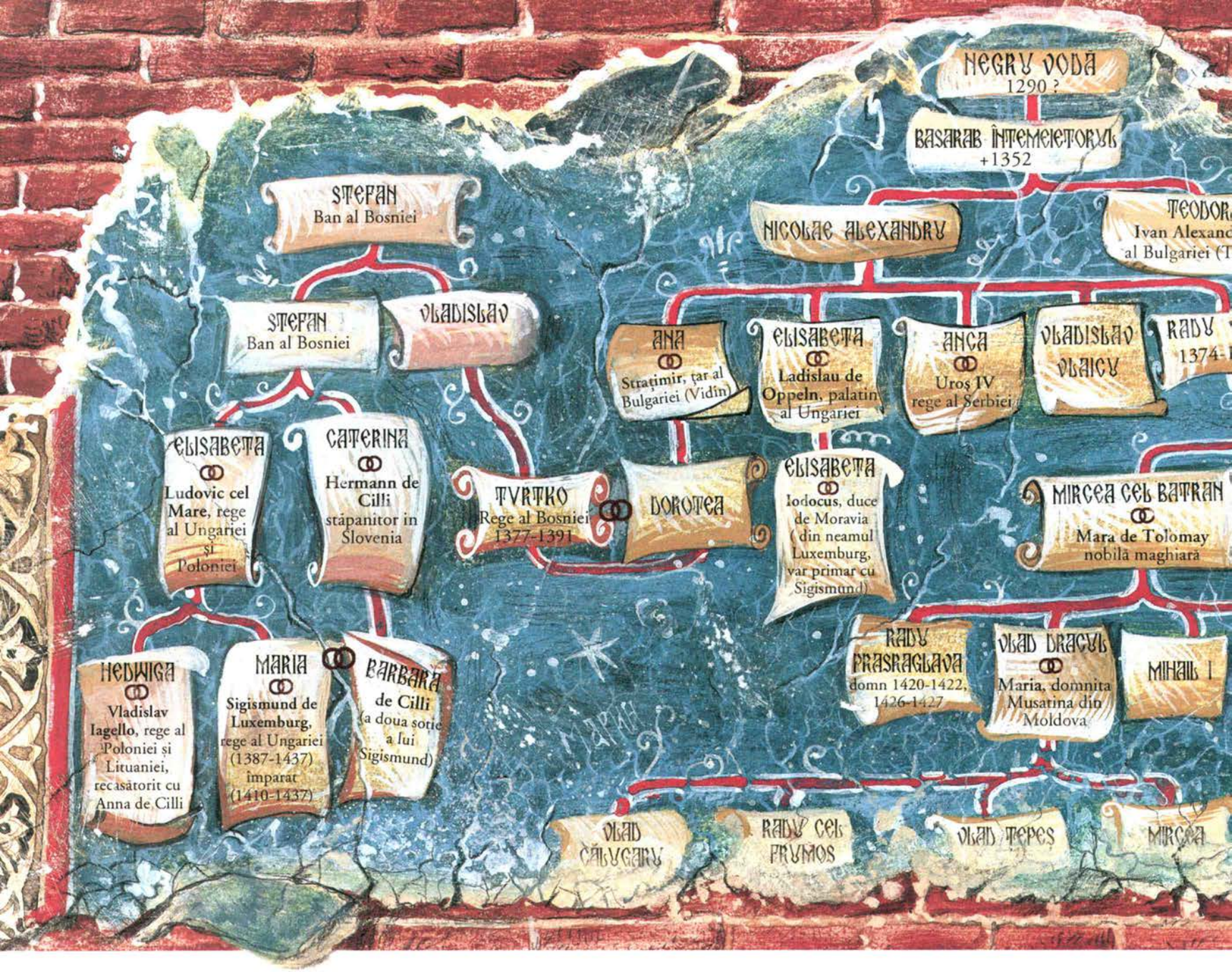

2. Din ce familie se trage Mircea și cum ajunge Domn?

În cartea *Cum s-a născut poporul român*, v-am povestit pe scurt cum s-a întemeiat voievodatul Munteniei. Primul domn numit „Mare-Voievod" al Țării Românești a fost Basarab, la începutul veacului al XIV-lea. Știți cum se numără veacurile la noi: al XIV-lea ține din anul 1301 până în 1400, după cum al zecelea an din viața fiecăruia

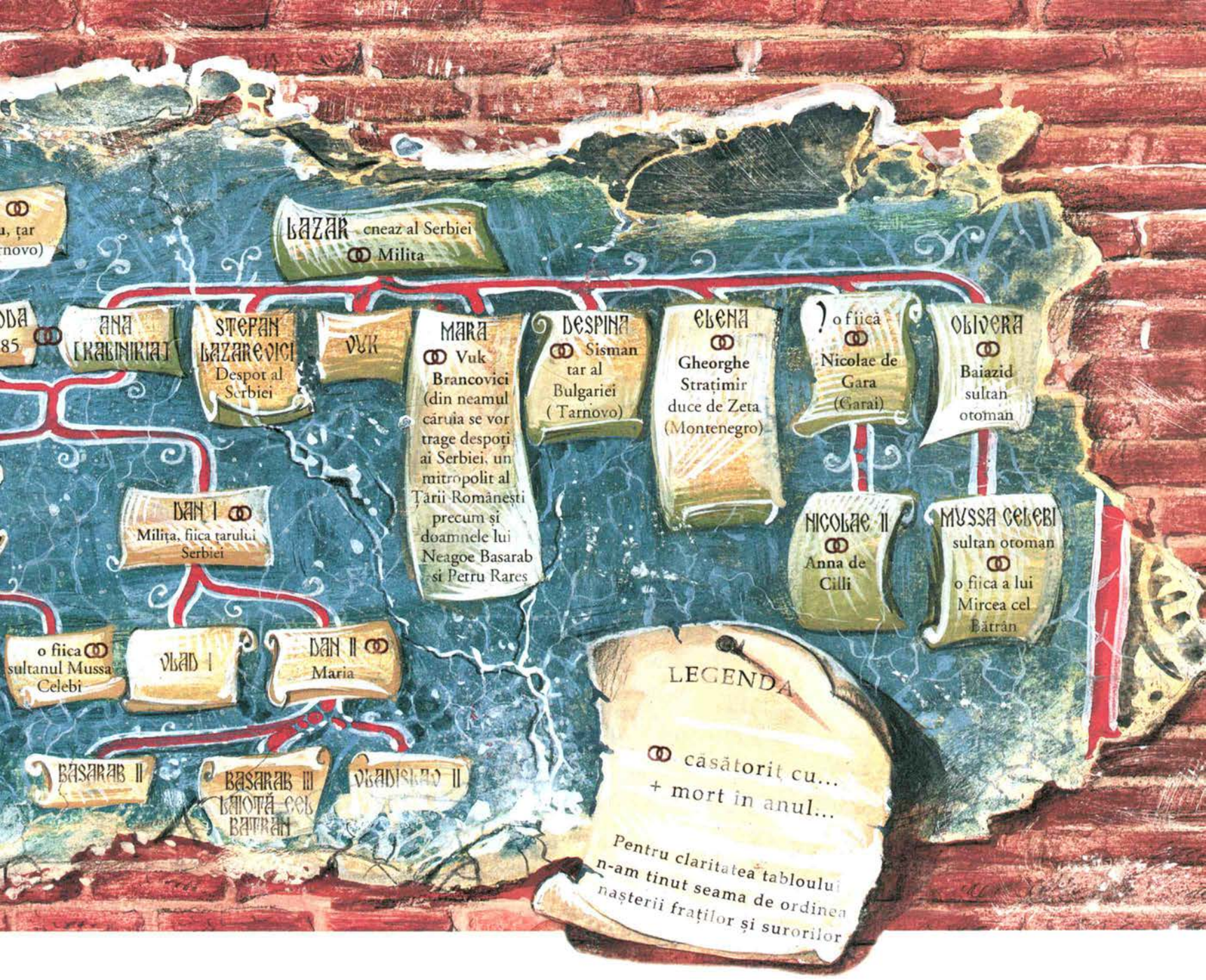

Arborele genealogic al primilor domni Basarabi și al aliațelor facute de aceștia

dintre voi e cel care a trecut de când ați împlinit nouă ani până ați împlinit zece ani. (Și dacă am zis „la noi", am făcut-o ca să aflați că sunt țări unde veacurile se numără altfel: de pildă, italienii îi zic aceluiași secol al XIV-lea *trecento*, adică „trei sute", fiindcă începe în 1300, iar secolului următor, cel de după 1400, îi zic *quatrocento*, adică „patru sute", ambele fiind veacuri mari în istoria Renașterii artistice din Italia.) V-am explicat de ce i s-a zis lui Basarab „Mare-Voievod": fiindcă a fost primul dintre micii stăpânitori

din părțile noastre care a reușit să-i unească sau să-i supună pe toți cnejii și voievozii dintre Carpați și Dunăre pentru a forma un singur stat, de dimensiuni mai mari.

Tatăl lui Basarab fusese poreclit Negru-Vodă, și așa i-a rămas numele în tradiția populară după care Negru-Vodă ar fi trecut din Făgăraș, cu ceata lui, peste munți, în Muntenia. Lui Basarab i-a urmat fiul său, Nicolae-Alexandru, iar un fiu al acestuia, Radu-Vodă, e tatăl lui Mircea. Vedeți ce curând domnește Mircea după întemeierea țării, după „descălecare", ca să folosesc un cuvânt tradițional: Basarab-Întemeietorul e doar străbunicul său! Unii dintre voi au avut poate norocul să mai apuce vreun străbunic sau vreo străbunică; Mircea nu l-a apucat pe Basarab, dar această comparație vă ajută să intuiți ce aproape era Mircea de începuturile Țării Românești.

Nu ajunge acum să vă spun cine au fost înaintașii lui în linie bărbătească, adică din tată-n fiu. Am să vă vorbesc și despre alte neamuri cu care era el înrudit sau încuscrit, căci în Evul Mediu, pe vremea regimului feudal — un sistem în care toți stăpânitorii din Europa, principii și regii, erau legați între ei prin alianțe sau jurăminte de credință —, legăturile de familie jucau un rol primordial. De aceea, trebuie să vă inițiez puțin în *știința genealogiei*, adică a disciplinei care se ocupă de filiații și înrudiri în sânul familiilor, în special al celor domnitoare sau nobiliare, și veți descoperi cu surprindere ce rude mari avea Mircea al Țării Românești, cum era el înrudit cu despoții sârbi, cu țarii bulgari, cu marii grofi unguri și chiar cu regi și împărați! Astfel veți înțelege mai ușor în ce spațiu larg, mult peste granițele țării, s-a desfășurat activitatea lui.

Veți găsi schițat aici ceea ce se numește un „arbore genealogic". Aceia dintre voi pe care îi distrează un asemenea joc pot urmări în cadrul lui amănuntele povestirii ce urmează. Și n-au nevoie să țină minte nici un nume, ci numai să rețină, ca pe un fapt istoric, această extraordinară încâlcire de înrudiri.

Astfel, două surori ale lui Radu-Vodă, tatăl lui Mircea, au fost, una, pe nume Ana, soția țarului bulgar de Vidin, Stratimir, cealaltă, Elisabeta, soția celui mai înalt demnitar de origine germană din Ungaria, palatinul Vladislav de Oppeln. Fiicele acestor două mătuși ale lui Mircea erau deci verișoarele lui primare: ei bine, prin căsătoriile lor a ajuns Mircea să fie

încuscrit cu ducele Moraviei, cu stăpânul Sloveniei, cu regele Bosniei și, în cele din urmă, cu regele Poloniei, Vladislav Jagiello și cu regii Ungariei, Ludovic cel Mare și Sigismund de Luxemburg! Pe de altă parte, s-a dovedit de curând că mama lui Mircea, numită Kalinikia în călugărie, a fost Ana, una dintre fiicele cneazului Lazăr al Serbiei, cel care a murit la celebra bătălie de la Kossovo, din 1389. Prin ea, Mircea s-a înrudit cu un alt șir de stăpânitori din centrul și sud-estul Europei: cu Ștefan Lazarevici, despotul Serbiei, cu Vuk Branković, alt stăpânitor din Serbia, cu Șișman, țarul bulgar din Târnovo, cu ducele de Zeta (Muntenegru), cu Nicolae de Gara (Garai), cel mai puternic senior din Ungaria... Și mai avea Mircea, pe acea linie, o înrudire pe care o rezerv ca o mare surpriză, ce o veți descoperi dacă veți avea răbdare să citiți mai departe capitolele despre luptele lui cu turcii!

3. Ce se întâmpla în Europa la începutul domniei lui Mircea?

La sud de Dunăre, noi aveam cu bulgarii cele mai vechi și mai strânse legături, dar în urma marii invazii mongole din 1241 (de care v-am pomenit în cartea despre formarea poporului român), regatul lor (numit și *țarat*, adică împărăție) fusese slăbit și adus până la neputință. Iar soarta vitregă a mai vrut ca apoi să se învrăjbească între ei moștenitorii țarului Ivan-Alexandru, doi frați vitregi, astfel încât pe vremea lui Mircea erau în Bulgaria două stăpâniri: la răsărit, până la mare, țaratul lui Șișman de la Târnovo, la apus, vecin cu sârbii, țaratul lui Stratimir de la Vidin. Când au înaintat în Balcani turcii otomani, ambele Țarate Bulgare le-au căzut pe rând tributare, și astfel, chiar în primii ani ai domniei lui Mircea, aceștia au ajuns până la Dunăre, devenind vecinii noștri, temuți cu atât mai mult cu cât aveau o religie care propovăduia *războiul sfânt* pentru credința profetului Mahomed.

Dincolo de Țaratul Bulgar, spre sud, vechiul Imperiu Bizantin, care se pretindea succesorul Imperiului Roman, nu mai avea decât o mică fâșie de

Harta zonei Balcanilor și a Italiei, așa cum arăta la începutul domniei lui Mircea cel Bătrân

pământ în jurul capitalei Constantinopol, câteva insule în Marea Egee și o suzeranitate asupra Peloponesului, în sudul Greciei. Într-un cuvânt, era sleit de puteri și înconjurat din toate părțile de teritorii căzute în mâna turcilor.

La vest de Țara Românească, dincolo de țaratul de la Vidin, se aflau sârbii. Ei avuseseră timp de 200 de ani un regat puternic, atingând o maximă extindere sub regele Ștefan Dușan (1331–1355), care s-a proclamat și împărat. Vedeți deci că Serbia ajunsese la apogeu când Țara Românească abia era la începuturi! După moartea lui Ștefan Dușan însă, sârbii s-au dezbinat între ei și au fost apoi învinși în câteva rânduri de turci, astfel că pe vremea lui Mircea fostul mare Regat Sârbesc era împărțit în mai multe principate sau „despotate". Iar când, în ziua fatidică de 15 iunie 1389, oștile a trei dintre aceste principate, sub conducerea cneazului Lazăr, îl înfruntă pe sultanul Murad la Kossovo Polje (Câmpia Mierlelor, în traducere), ele sunt înfrânte într-o bătălie care a rămas celebră până azi. La început s-a crezut că izbânda va fi a sârbilor, când unul dintre vitejii lor a pătruns în rândurile turcești și a înfipt pumnalul în pieptul sultanului Murad. Dar fiul acestuia, Baiazid, preluând comanda, a întors soarta armelor: turcii au învins , iar cneazul Lazăr a fost prins și ucis. Și această bătălie a izbit atât de mult imaginația populară, încât un șir întreg de minunate cântece bătrânești i-a dus faima peste veacuri, la sârbi. Dar Serbia a încetat de atunci să mai fie o stavilă în calea turcilor.

Marele rege al Serbiei, Ștefan Dușan, numit și împărat al „romanilor", a domnit între 1331 și 1355, pe când în Țara Românească stăpânea Basarab Întemeietorul

15 iunie 1389: turcii îi înfrâng pe sârbi în marea bătălie de pe Câmpia Mierlelor (la Kossovo Polje)

La nord de Serbia și Țara Românească se afla Regatul Ungariei, pe atunci cel mai întins și mai populat din centrul și răsăritul Europei. El cuprindea nu numai maghiari — dominanți — dar, de mai multe veacuri, includea și regatul Croației, români din Transilvania, slovaci, o parte din ruteni și, răspândiți în mai tot regatul,

Cneazul Lazăr, marele erou învins la Kossovo Polje (Câmpia Mierlelor).

1382: cu moartea regelui Ludovic cel Mare, se stinge în Ungaria dinastia „angevină". Va urma la domnie regele Sigismund de Luxemburg

mulți germani, cum erau sașii în părțile noastre. Dar de când murise, în 1382, regele de origine franceză Ludovic cel Mare, era haos în toată țara. Mai mulți pretendenți râvneau tronul și vor trebui ani de lupte și târguieli cu clanurile marilor seniori (*magnații*) până să se impună Sigismund de Luxemburg, căsătorit cu una dintre fiicele defunctului rege Ludovic. Astfel încât Mircea, Domnul Țării Românești, care ar fi trebuit, la fel ca înaintașii săi, să-l aibă ca suzeran pe regele Ungariei, la venirea lui în scaun nu putea nădăjdui vreun sprijin din acea parte.

Mai spre nord și est se găsea Regatul Polon (polonezilor, pe atunci, moldovenii le ziceau *leși* — la singular *leah*, după numele unui vechi trib; sub denumirea aceasta îi veți găsi la cronicari și în legendele populare). Acolo, chiar pe vremea când Mircea își începea domnia, se întâmpla un eveniment de mare însemnătate: moștenitoare a tronului era o altă fiică a regelui Ludovic cel Mare, care domnise un timp peste Ungaria și Polonia, și iată

Jurământul de vasalitate

Voievodul Moldovei, Petru I, în timpul jurământului de credință și vasalitate față de regele Poloniei Vladislav Jagiello.

că magnații Poloniei hotărăsc ca această moștenitoare, încă o copilă, să-l ia de bărbat, în 1386, pe marele cneaz al Lituaniei vecine, astfel constituindu-se Uniunea Polono-Lituaniană, iar regatul devenind deodată de două ori mai întins și mai puternic. Vedeți, cu acest exemplu, cum se adevărește ce v-am spus mai sus despre importanța înrudirilor domnești în Evul Mediu!

1386: se constituie, la nord de Moldova, marea Uniune Polono-Lituaniană

Și să mai știți ceva: abia atunci s-a învecinat Polonia cu Moldova! Moldovenii fuseseră mai întâi vecini cu Lituania, care se întindea peste ruteni. Lituaniei i se zicea pe vremea aceea Litva (și cum locuitorii ei erau încă păgâni, de acolo ne-a rămas nouă expresia „liftă păgână"). Deci Jagiello (polonezii pronunță „Iaghéuo"), stăpânitor al unor ținuturi cuprinse între Lituania de azi, lângă Marea Baltică, și Marea Neagră, botezându-se în rit apusean și luând-o de soție pe Hedwiga a Ungariei, devine rege al Uniunii Polono-Lituaniene.

Voievodul Moldovei, Petru I, se grăbește să și-l facă prieten acceptând să-i fie vasal, căci era și interesul Moldovei ca marele drum comercial de la Liov către Marea Neagră și Orient să treacă prin Moldova. Se duce așadar, în septembrie 1387, cu toți marii săi boieri, și depune jurământ de credință în mâinile regelui Vladislav Jagiello, după formalitățile solemne practicate în toată Europa feudală. Ceremoniile acestea se făceau de cele mai multe ori în câmp deschis, cu un fast impresionant: cavalerii în cămăși din zale erau înșirați de-o parte și de alta în spatele suzeranului și al vasalului, sute de steaguri fâlfâiau și trâmbițele răsunau, pe când vasalul își punea un genunchi pe pământ și mâinile amândouă în mâinile suzeranului, pronunțând jurământul de credință. Trei ani mai târziu, în 1390, și Mircea va face un tratat de bună înțelegere cu Vladislav Jagiello, fără a merge însă personal în Polonia, ci trimițând solii și scrisori. Voia și el să-și asigure prietenia noului și puternicului rege de la nord. Mai cu seamă că nu era încă sigur de o bună înțelegere cu regele Sigismund al Ungariei!

1387: Petru I al Moldovei depune jurământ de vasal în fața regelui Poloniei

Mai departe, spre apus, dincolo de Polonia și Ungaria, se afla un conglomerat de state, mai toate de limbă germană, care făceau parte din ceea ce se numea Sfântul Imperiu Roman de Națiune Germană. Acesta, ca și Imperiul Bizantin, avea pretenția de a perpetua vechiul Imperiu Roman, care fusese atât de mare și glorios, încât omul din Evul Mediu nu-și putea închipui că pierise cu totul și pentru totdeauna.

Regele Sigismund, ales împărat, se vede obligat la Conciliul de la Constanz, în 1415, să-l condamne ca eretic pe reformatorul ceh Jan Hus, precursor al protestantismului.

Dar acest „Sfânt Imperiu" nu era un stat bine închegat, cum ajunsese, mai spre apus, Regatul Franței. Împăratul, cu toată cinstirea ce i se aducea în plan protocolar, în calitate de prim suveran al Europei, era slab prin faptul că nu moștenea tronul, ci era ales, la fiecare vacanță a tronului, de șapte mari baroni, patru duci sau regi și trei episcopi, iar puterea lui militară se reducea de cele mai multe ori la ceea ce-i aducea propriul său regat sau ducat. Când Mircea își începea domnia, Germania întreagă era în plină criză: aveau loc certuri pentru împărăție, războaie între orașe și marii feudali. Într-un cuvânt, de acolo nu se putea aștepta la nici un ajutor în viitoarea luptă împotriva turcilor otomani. După cum nici pe marile orașe maritime din Italia, Veneția și Genova, nu se putea bizui, căci în loc să se unească împotriva turcului, se războiau pe mare între ele pentru marile favoruri comerciale ale sultanului otoman.

În fine, în extremul Occident, începuse din 1346 ceea ce s-a numit de atunci Războiul de O Sută de Ani dintre Franța și Anglia: mai curând un război civil între două dinastii înrudite care, amândouă, râvneau la tronul Franței. Războiul devastator nu se va sfârși decât după ce va fi apărut miraculoasa Ioana d'Arc, eroina capturată și arsă pe rug de englezi în 1431, iar mai târziu canonizată de Papă.

1346–1453: are loc Războiul de O Sută de Ani între francezi și englezi

Cam așa arăta harta Europei pe vremea când Mircea urca în scaun la Argeș, încercând, cum zice poetul, să-și apere „sărăcia și nevoile și neamul". Și se vede din cele ce urmează că, în afară de ajutorul dat de Regatul Ungar, când și-a consolidat Sigismund de Luxemburg poziția la tron, Mircea nu se va putea bizui, în viitoarea încleștare cu turcii, decât pe propriile puteri.

4. Cum arăta Țara Românească în vremea lui Mircea cel Bătrân (1386–1418)?

După ce v-am atras atenția asupra scurtului răstimp ce s-a scurs de la întemeierea Țării Românești până la domnia lui Mircea cel Bătrân, sunteți îndreptățiți să vă întrebați: cum să fi ajuns țara, atât de repede, destul de populată, de bine închegată, de bogată, cu o armată atât de numeroasă încât să poată ține piept formidabilei puteri otomane?

Desigur, e lucru de mirare. Dar mirarea noastră vine și din imaginea greșită pe care ne-o facem închipuindu-ne, pe necugetate, că Negru-Vodă sau Basarab-Întemeietorul au găsit o țară aproape pustie și oarecum nestructurată. Trebuie să ne dezbărăm de această imagine naivă; dacă înainte de Basarab țara nu era încă unită, asta nu înseamnă că nu erau sate, târguri, ogoare, cirezi de vite și heleștee cu pești. Iar populația, desigur puțin numeroasă în urma vremurilor cumplite pe care le trăise sub valuri succesive de năvălitori, era de-atunci împărțită în diverse categorii sociale, după cum vom vedea.

Harta Țărilor Române în vremea lui Mircea cel Bătrân

Niciodată Țara Românească nu va mai avea întinderea pe care a avut-o în timpul lui Mircea.

V-am pomenit în cartea precedentă de acel contract din 1247, prin care regele Ungariei, după cumplita năvală mongolă din 1241, dădea banatul (provincia) Severinului (Oltenia de azi) ca *feudă* unui Ordin de cavaleri cruciați francezi, Sfântul-Ioan din Ierusalim, ca să apere țara și s-o coloni-

zeze. În acel contract, căruia îi zicem pe scurt „Diploma Ioaniților", se vede că pe teritoriul dintre Carpați și Dunăre se aflau de pe atunci mai mulți voievozi, cneji, o anumită categorie de boieri („mai-marii țării", pe latinește *maiores terrae*), țărani și pescari, se încasau taxe și vămi etc. Deci Basarab n-a *întemeiat* o țară în pustiu, ci doar a consolidat-o, a unificat-o în interior și a întărit-o față de vecinii odinioară mai puternici. Așa că Mircea, când e ales domn de boieri în 1386, după ce fratele său vitreg, Dan, este omorât într-o luptă cu bulgarii, moștenește o țară totuși veche, dar abia de curând organizată mai temeinic.

„Diploma Ioaniților" atestă că, din 1247, în spațiul dintre Carpați și Dunăre exista deja o structură socială formată din țărani, boieri și voievozi

Cu încetul, numărul populației mai crescuse, locuitorii ocupând Bărăganul odinioară aproape pustiu, iar uneori mai coborau și frați români din Ardeal. Se clădiseră frumoase biserici, la Curtea de Argeș și Câmpulung, și mari mânăstiri ca Tismana, adevărate cetăți cu ziduri înalte, posesoare de întinse moșii, câmpii, păduri, vii, mori, heleștee — toate donate de voievozi sau mari boieri. Să încercăm așadar să ne închipuim cum arăta această societate românească la sfârșitul veacului al XIV-lea.

Domnul În fruntea țării era Domnul (titlu moștenit de la romani, care i-au zis *Dominus* împăratului), ce purta și titlul slav de Voievod (sau Voivod), însemnând la origine „căpetenie de oștire" și popular zis Vodă. El era ales, după moartea sau înlăturarea predecesorului, pasămite „de țară"; se aduna în grabă o „Adunare de stări": mitropolitul, episcopii, marii boieri și câțiva din rândul „slujitorilor" — a celor ce formau oastea permanentă, reprezentând, se zicea, „norodul", adică poporul — și se alegea dintre membrii familiei domnitoare acela care era considerat mai vrednic de domnie. În realitate, din ce în ce mai mult, numai marii boieri, posesori ai unor întinse moșii și ai cetelor de oșteni, se înțelegeau între ei să-și impună candidatul. Singura condiție era să fie „os de domn", adică

Marele cărturar Nicodim cel Sfânt, care a pus temeliile monahismului în Țara Românească, a înființat mânăstirile Tismana și Vodița (pe malul Dunării, mai sus de Severin, azi ruinată). A murit în vremea lui Mircea cel Bătrân.

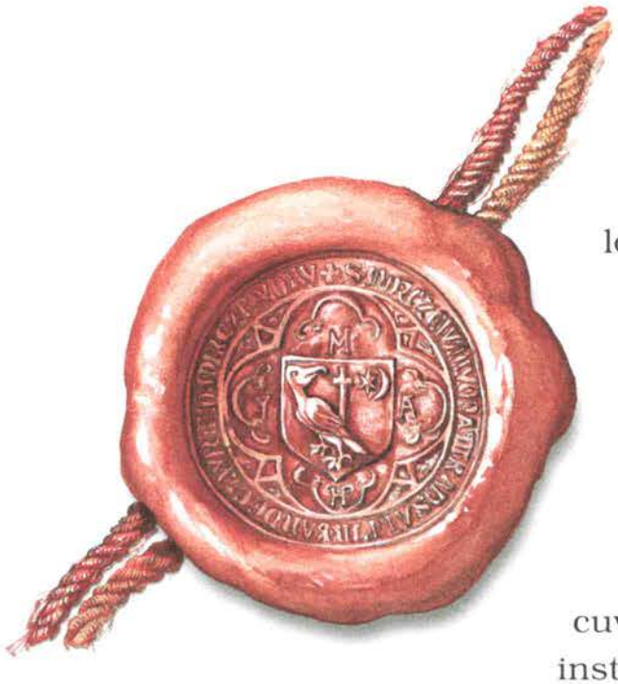

Stema Țării Românești așa cum apare pe pecetea lui Mircea cel Bătrân. Pe margine scrie în limba latină „Mircea voievod al Transalpinei", țara de dincolo de munți, un alt nume pentru Țara Românească.

din descendența lui Basarab, chiar dacă nu era fiu legitim, ci copil născut dintr-o relație din afara căsătoriei, căruia i se zicea, frumos, „copil din flori". Acest sistem de succesiune, pe care juriștii îl numesc „ereditar-elective", moștenit probabil de la cumani, a fost la noi o foarte nenorocită instituție, căci a permis nesfârșite rivalități. Se constituiau clanuri între descendenții domnitorilor și partide rivale printre boieri, care adesea căutau sprijin pe la suveranii vecini, într-un cuvânt, sistemul de succesiune a fost la originea unei mari instabilități, timp de veacuri, în Muntenia și Moldova. Mai rar am avut fericirea să stea un Domn în scaun mai multe zeci de ani, ca Basarab și Mircea în Țara Românească, sau ca Alexandru cel Bun și Ștefan cel Mare în Moldova.

Boierii După Domnul țării și alături de el stau la cârma țării câțiva „mari boieri" ieșiți din rândurile familiilor puternice, care odinioară îl aleseseră sau îl primiseră pe Basarab ca „Mare Voievod", sau care, cu vremea, fuseseră ridicați de Domni la boierie și înzestrați cu pământuri ca răsplată pentru vitejie în război sau pentru servicii aduse lor. Un rol însemnat în conducerea țării le revenea și înalților ierarhi ai bisericii, precum mitropolitul, numit de Patriarhul de la Constantinopol, dar acceptat de Vodă, și cei trei episcopi. Pe lângă acești „mai puternici" ai țării erau, în număr mult mai mare, boierii mici, care și ei se bucurau de anumite privilegii — mai cu seamă scutiri de dări — în schimbul serviciului la oaste sau în administrarea județelor.

În pofida aparențelor, tot marii boieri aveau un rol hotărâtor în conducerea țării

Boier muntean de la sfârșitul domniei lui Mircea

Orașele Orașele și târgurile nu erau încă multe, dar aveau o mare însemnătate pe plan economic, atât în privința treburilor interne, cât și a negoțului cu țările vecine. În unele orașe mai vechi, cum era Câmpulungul, se găsea și o burghezie de origine săsească sau ungurească, iar la porturile de pe Dunăre, ca Brăila, Cetatea de Floci (adică a exportului de lână), Vicina, Giurgiu, erau instalați negustori armeni și italieni (în special genovezi). Aceste orașe comerciale aveau un rost primordial în economia țării. Prin ele se îmbogățea o pătură întreagă a populației făcând schimb de bunuri și export. Din țara noastră ce se putea exporta? Mai întâi vite multe, boi, cai și oi, în special către Transilvania și Ungaria. Cantități mari de lână luau calea Dunării (prin Cetatea de Floci!) și de-acolo pe Marea Neagră până în țări îndepărtate. De asemenea, erau căutate brânza, mierea, ceara și pieile de tot soiul, inclusiv de cerbi! Noi căutam în schimb — în special la Sibiu sau Brașov — arme, scule, cuțite, unelte agricole, hamuri mai meșteșugite; iar boierii își procurau de acolo tot felul de obiecte de lux, haine și pălării, ca să arate ca nobilii apuseni. Dar mai însemnat pentru vistieria țării era comerțul de tranzit, adică marfa care trecea prin țara noastră venind de la Dunăre și mare și mergând către Ungaria și Europa Centrală. Se cărau, de pildă, stofe orientale scumpe, mătăsuri, cașmir, lână de cămilă, bumbac, apoi mirodenii ca scorțișoara sau șofranul, și mai cu seamă piperul atât de căutat în Apus. Iar pentru intrarea în țară și cărăușia acestor mărfuri se plăteau vămi și taxe care reprezentau cel mai mare venit al vistieriei Domnului. În sens invers, din Apus către Răsărit, tranzitau scule, arme și postavuri de Flandra.

Cneaz român din Transilvania
Reconstituire după frescele vechilor biserici din județul Hunedoara (Ribița, Crișcior, Strei-Sângeorgiu).

Monede de argint, ducați emiși de Mircea cel Bătrân

Orașele s-au format ca puncte de tranzit la intersecția marilor drumuri comerciale europene

Sat fortificat din vremea lui Mircea

În spatele țăranilor din prim-plan puteți vedea, reconstituit, un sat înconjurat de șanțuri și de o palisadă (= un zid din pari de lemn). În acea perioadă, și ceva mai târziu, unele sate, mai ales de câmpie, care pe atunci nu numărau mai mult de 20 de familii, erau înconjurate de fortificații de pământ și lemn, bineînțeles pentru a se proteja mai bine de dușmani.

În Evul Mediu existau două categorii de țărani: moșnenii (răzeși, în Moldova), care aveau pământul lor, și rumânii (vecini, în Moldova), care lucrau pe moșiile boierilor și ale mânăstirilor

Moșnenii Țărănimea, care muncea pământul, se împărțea în două categorii, încă distincte: *moșnenii* și *rumânii*. Primii erau posesori de pământ în *devălmășie*, adică aparținând indiviz (în comun, neîmpărțit fiecărui individ) întregii familii, care descindea pesemne dintr-un moș odinioară egal cu boierii. Moșnenii reprezentau pe vremea aceea cam jumătate din țărănime, ba chiar mai mult în regiunile de deal și munte. Dintre ei se alegeau cei mai vajnici luptători în vreme de război.

Rumânii La loc de câmpie dominau însă marile moșii ale boierilor, care erau lucrate de țărani șerbi, adică legați întru câtva de stăpânul pămân-

Locuința țărănească săpată în pământ – bordei – din timpul voievodului Mircea cel Bătrân.
Acest model de bordei nu se va schimba până către zilele noastre.

tului: boier, domnitor sau mânăstire. Acestora li se zicea rumâni, dovadă că în veacurile mai îndepărtate, când se infiltraseră slavii în părțile noastre prin văi și șesuri rodnice, băștinașii, ce se mai numeau între ei *romani*, căzuseră sub dominația vreunui stăpân slav. Rumânii lucrau terenurile marilor stăpânitori de pământ, dând stăpânului o parte (dijmă) din recolte sau din sporul vitelor, mai făcând și unele corvezi (clacă) la curtea stăpânului. Nu posedau deplin decât casa lor și ograda din jurul ei, dar aveau drept de pășune pe islazuri și drept la lemnele din păduri. Starea lor era inferioară, iar ei o resimțeau dureros.

Țiganii Mai năpăstuiți decât ei erau însă țiganii. Ei erau nou-veniți. Aparțineau unui trib indian care-și părăsise locul de baștină cu vreo mie de ani în urmă; alungat din țară-n țară tot mai spre apus, ajunseseră, unii o dată cu tătarii, dar cei mai mulți pe la sud, prin Imperiul Bizantin și prin cel al turcilor otomani, la marginea țărilor noastre, căutând aici adăpost. Dar cum treceau Dunărea, cum erau luați de ai noștri ca muncitori cu de-a sila, adică transformați în robi, lipsiți de orice drepturi și libertăți. Ei au început aici — dar și în țări vecine, ca Serbia sau Ungaria —, pentru

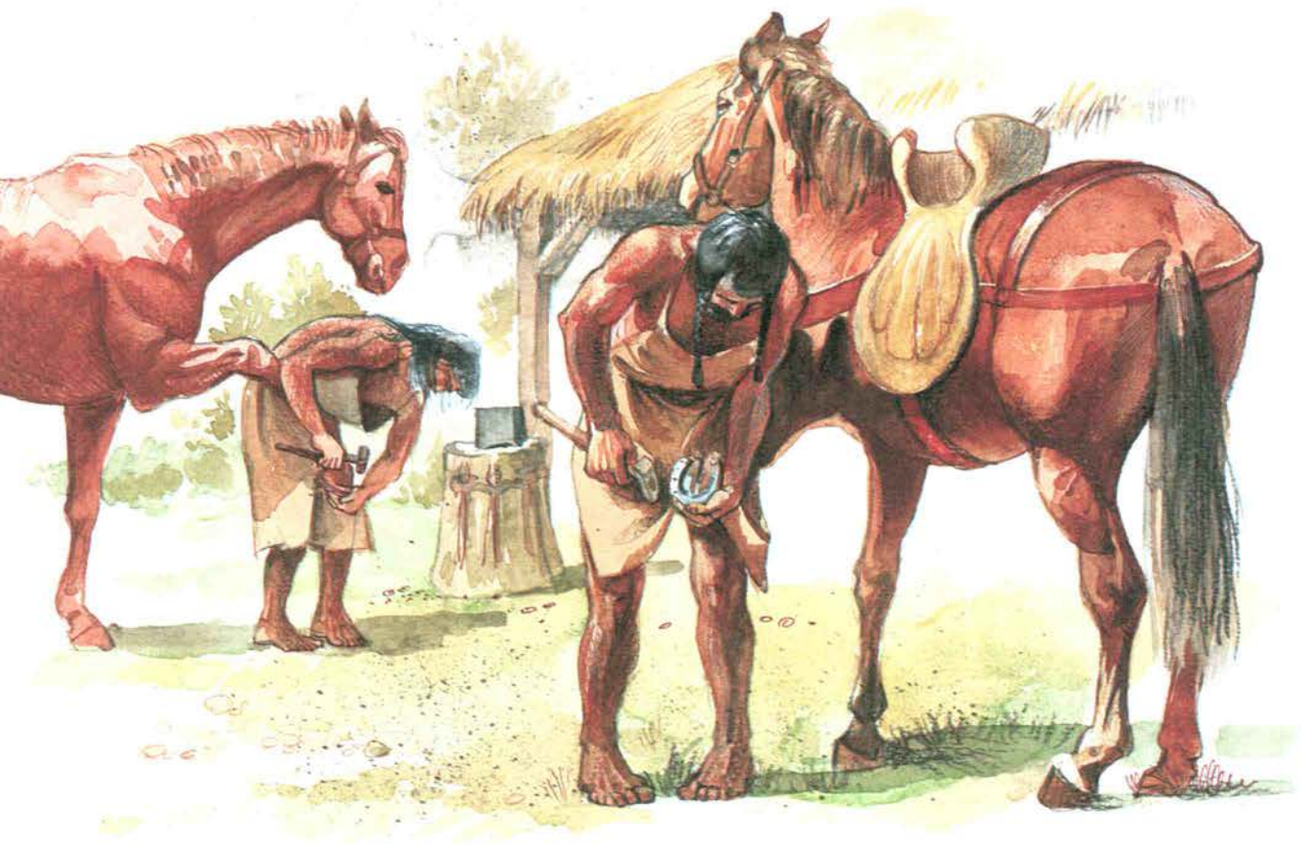

Țigani potcovari

Luptător valah din oastea cea mare

mai multe veacuri, un destin cumplit de muncă silnică și umilințe. Puțin mai bine o duceau cei mai iscusiți dintre ei, pricepuți în anumite îndeletniciri, ca aceea de spoitor, fierar sau potcovar, dar și de muzicant: li se va zice mai târziu lăutari (de la *lăută*, un fel de cobză sau vioară). Stăpânii lor, Domnul, mânăstirile, boierii și chiar negustorii bogați, aveau asupra țiganilor toate drepturile, cu excepția celui de a-i omorî. Puteau să-i și vândă ca pe niște obiecte sau mărfuri, uneori despărțind fără milă soțul de soție și copiii de părinți. Iar această stare înjositoare a ținut până la mijlocul veacului al XIX-lea, în anii 1850. Mai ieri!...

Oastea Acum, fiindcă simt că așteptați nerăbdători să vă povestesc de războaiele cu turcii, de fapte mari, eroice și întâmplări nemaiauzite, trebuie să vă mai spun, în grabă, și cum era alcătuită oastea țării, pe vremea lui Mircea cel Bătrân.

La mare primejdie, când se afla că a pornit turcul să cotropească țara cu toată puterea lui — zeci și zeci de mii de oameni bine înarmați și antrenați, temuții *ieniceri*, *spahii* călări și fel de fel de trupe auxiliare, pedestrime și cavalerie ușoară —, atunci vodă, după ce-și aduna Sfatul ca să ia hotărâri și să dea instrucțiuni unora și altora, trimitea ștafete călări, care zburau ca vântul și ca gândul în toate părțile țării, chemând la adunare în grabă toți bărbații în stare să poarte arme. Aceasta era *oastea cea mare*. Tot românul trebuia să știe să mânuiască arcul și spada și să aibă la

Războinici moșneni din oastea cea mare

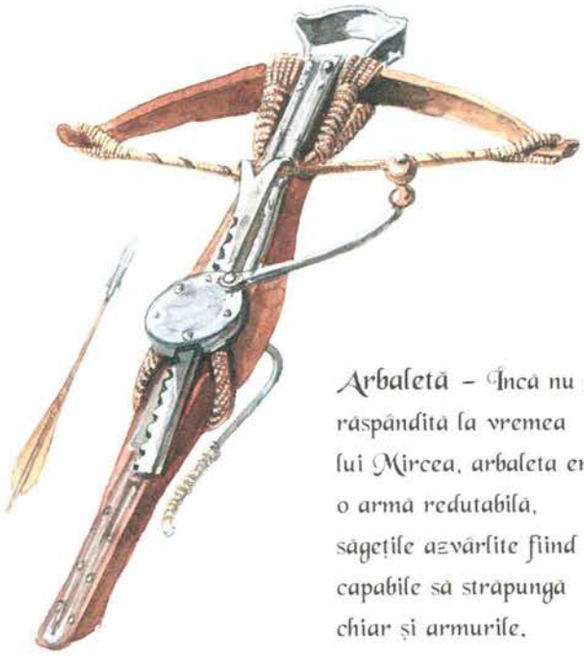

Arbaletă – Încă nu așa răspândită la vremea lui Mircea, arbaleta era o armă redutabilă, săgețile azvârlite fiind capabile să străpungă chiar și armurile.

el, din sărăcia lui, aceste arme elementare: o spadă, un scut din lemn căptușit cu piele groasă, un arc și o tolbă de săgeți. Unii țărani mai înstăriți, în special moșnenii, erau în măsură să-și ia și calul cu tot harnașamentul lui, bine învățat la jocurile de luptă. Această oaste de strânsură părea observatorilor străini să nu poată ține piept unor armate de profesioniști ca ienicerii turci crescuți de mici numai și numai în exerciții militare și în campanii prin țări îndepărtate. Dar iată că acești țărani, meșteri în mânuirea arcului, încadrați în oaste de căpitanii din jurul voievodului, se vor dovedi de temut și minunați când, la Rovine, de pildă, din șanțurile lor, vor face să cadă o ploaie de săgeți peste armia dușmană și vor ști să-și înfrunte dușmanii în lupta corp la corp.

Dar pe lângă această oaste mare, greu de adunat și deci foarte rar chemată, Domnul avea și o oaste permanentă, căreia i se zicea *oastea cea mică*. Ea era alcătuită din toți boierii, mari și mici, care se aflau la curte („curtenii") sau în locuri nu prea îndepărtate. Apoi, ea număra câteva sute — uneori și mii — de ostași plătiți și constituiți, ca o gardă personală a voievodului; lor li se spunea „slujitori". Dintre boieri și slujitori se alegea și o elită de călăreți deprinși cu luptele de cavalerie ca și cavalerii din Apus. La fel ca aceștia, ei mânuiau și spada grea, și lancea de lemn; erau îmbrăcați în cămăși de

În vremuri de mare primejdie pentru țară, voievodul chema *oastea cea mare*, care se adăuga *oștirii mici*, un fel de armată permanentă aflată în preajma Domnului

Luptător pedestru și cavaleri valahi din oastea cea mică
După cum apar pictați în biserici, soldații aveau coifuri, cămăși de zale și apărători din plăci de fier cusute pe o vestă de piele groasă.

Turnir la Buda

Probabil că astfel a arătat și marele turnir organizat în 1412 la Buda, unde au participat și cavaleri români.

zale, însă în general mai ușoare, căci și caii lor erau mai mici și mai iuți. Acestor cavaleri, la noi, li se zicea „viteji". (Când, de pildă, Nicolae-Alexandru, bunicul lui Mircea, îl trimite ca ambasador la Mânăstirea Kutlumus de la Athos pe Neagu Viteazu, nu înseamnă că acel trimis fusese astfel poreclit

pentru fapte de vitejie, ca mai târziu un Mihai Viteazul; înseamnă doar, în limbaj feudal, că a fost trimis „Cavalerul Neagu".) Și ca să vedeți că acești cavaleri în zale, de care putea dispune Domnul Țării Românești, erau în număr totuși considerabil pentru acele timpuri, să știți că există un document de la Veneția din care reiese că *Signoria* (guvernul venețian) i-a procurat lui Radu-Vodă, tatăl lui Mircea, care se războia cu Ludovic cel Mare al Ungariei, *zece mii de armuri* pentru călăreți. Voievodul Țării Românești era așadar, chiar înainte de Mircea, un principe bogat și în stare să înarmeze în stil apusean mii de călăreți din oastea lui cea mică. Și mulți erau deprinși din adolescență cu fel de fel de exerciții, lupte și jocuri, ca în toată Europa feudală, căci la marile curți aveau loc din când în când întreceri în luptă călare, care se numeau *turnire*, cu lănci, spade și buzdugane. Ele pasionau toată curtea, nobilimea și ostașii, și mai cu seamă pe doamnele, domnițele și coconițele din nobilime, cum vă pasionează astăzi pe voi meciurile de fotbal, de tenis sau de baschet... Și aflați că în marele turnir ce s-a dat la Buda în 1412, cu prilejul recentului tratat de pace dintre Sigismund al Ungariei și Vladislav Jagiello al Poloniei, s-au întrecut timp de două zile întregi 100 de „cavaleri", unguri bineînțeles, apoi polonezi, bizantini, francezi, italieni, sârbi, bulgari *și români*.

Așadar, o parte cel puțin din armata domnilor Țării Românești se asemuia cu armatele feudale din Apus.

5. Turcii ajung vecini cu românii la Dunăre

La moartea lui Radu-Vodă, boierii aleseseră ca Domn un frate vitreg mai mare de-al lui Mircea, Dan. Acesta însă, la un an și jumătate după aceea, a pierit într-o luptă cu țarul bulgar de la Târnovo. Atunci, în septembrie 1386, boierii l-au ales pe Mircea, care de tânăr se arătase destoinic și viteaz. El n-avea pe-atunci nici 20 de ani (data precisă a nașterii însă n-o cunoaștem).

Septembrie 1386: „țara" îl alege domn pe Mircea, după moartea fratelui său vitreg, Dan I

Dar chiar la începutul anului fuseseră pe cer semne prevestitoare de cumplite încercări. Oamenii în Evul Mediu dădeau mare crezare semnelor din cer, și eclipsele de soare erau cele care stârneau cea mai mare groază, cele mai sumbre presentimente. Or, la 1 ianuarie 1386 fusese o eclipsă totală de soare! Iată ce scrie o cronică sârbească a vremii despre acea eclipsă: „În anul 6894 de la Facerea Lumii [adică 1386 de la nașterea lui Isus] s-a întunecat soarele în luna ianuarie, ziua întâi, la ceasurile patru din zi, de Sfântul Vasile, încât se vedeau stelele pe cer strălucind cu lumină neobișnuită, dar ca o vedenie de foc și de sânge și arătând semn de durere și de boală și de vărsare de sânge, care au fost și mai înainte și iarăși va fi vărsat de turcii cei fără Dumnezeu, prigonitori ai lui Dumnezeu, pentru păcatele noastre, care s-au și vărsat apoi la Kossovo și în Ungro-Vlahia [Țara Românească] și iarăși cu ungurii pe malul Dunării la Nicopole. Și la Kossovo, sârbii cu cârmuitorul lor, în veci pomenitul și de Hristos iubitorul și sfânt cneazul Lazăr, apoi cu ungro-vlahii și cârmuitorul lor Mircea-Voievod, iar cu ungurii, și cârmuitorul lor a fost cneazul Jicmont [regele Sigismund]. Și aceștia toți au fost cotropiți de ismaeliteni [turcii musulmani] pentru păcatele noastre." Așa au văzut medievalii acele cumplite vremuri când pentru prima oară s-au înfruntat și românii cu turcii.

Eclipsa de soare de la 1 ianuarie 1386 a speriat popoarele

Turcii otomani sunt doar unul dintre popoarele de limbă turcă! În prima noastră carte (*Cum s-a născut poporul român*) ați aflat de alte popoare turcice care au fost pe la noi: de pildă, pecenegii și cumanii. Iar în Asia Mică, înainte de a veni otomanii, au stăpânit turcii selgiucizi!

În primii ani ai domniei sale, Mircea, profitând de faptul că Sigismund de Luxemburg era încă reținut în Ungaria de lupte pentru asigurarea domniei, redobândește în Ardeal ducatele de Făgăraș și Amlaș, pe care le pierduse tatăl său luptând împotriva regelui Ludovic cel Mare. Apoi cucerește, dincolo de Dunăre, Dobrogea de azi, fostul „despotat" al lui Dobrotici, după moartea fiului acestuia. Pune mâna și pe puternica cetate Dârstor (Durostorum pe vremea romanilor, Silistra azi). El se pregătea astfel să reziste unui

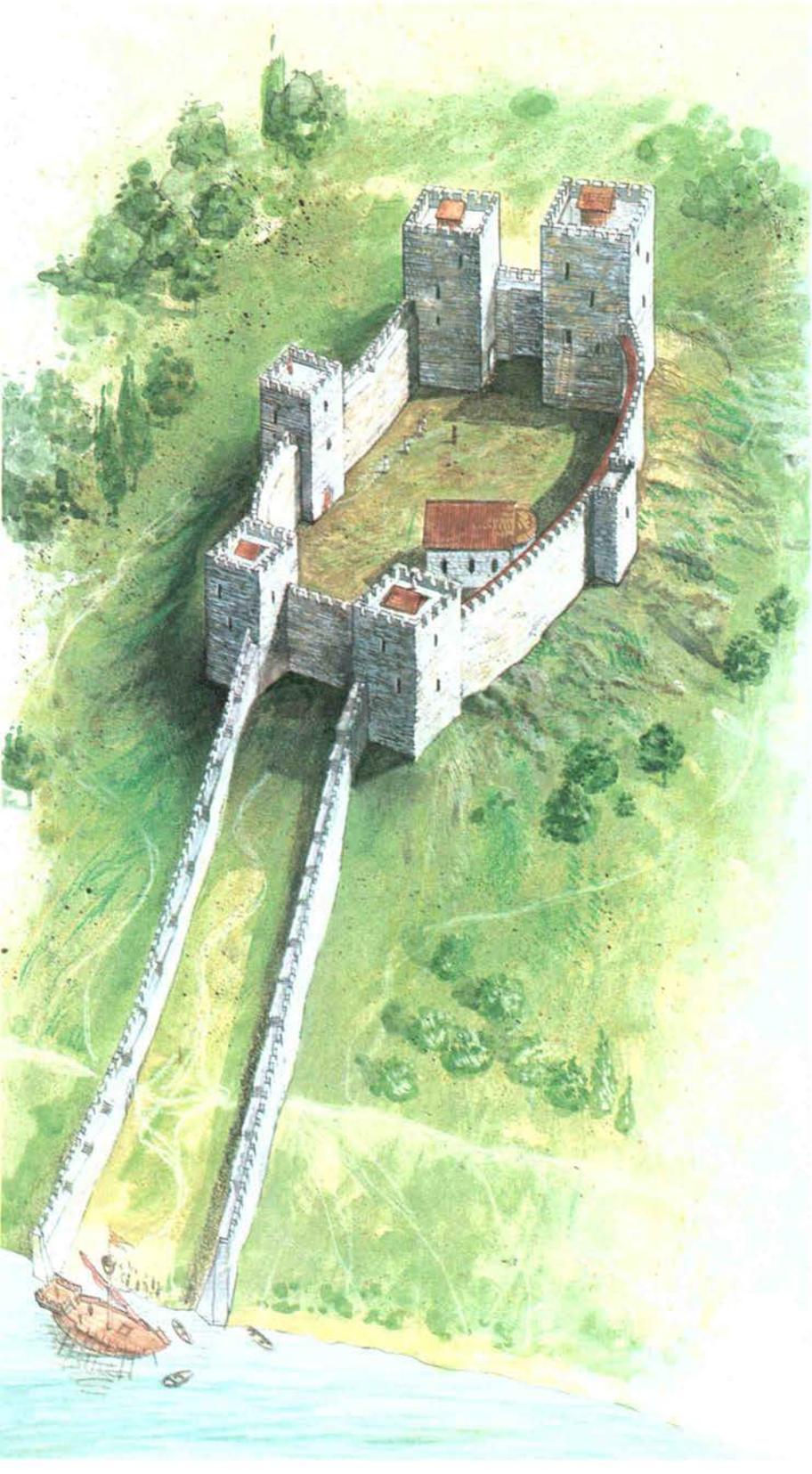

atac al turcilor cu un șir de cetăți. De pildă, a construit cetatea Giurgiu pe o insulă a Dunării; apoi avea, mai spre apus, cetatea Turnu (azi, Turnu Măgurele) și Severinul (azi, Turnu Severin). În Evul Mediu, marile cetăți, cu ziduri groase și înalte, erau în toată creștinătatea cea mai bună pavăză a fiecărei țări, a fiecărui ținut. Mircea, stăpân de-a lungul Dunării pe cetățile de la Severin, Turnu, Giurgiu și Dârstor, se simțea mai pregătit de o înfruntare cu turcii. Aceștia însă, în 1389, nu se vor îndrepta către Dunăre și Țara Românească, ci către sârbi, mai spre apus, zdrobindu-i la 15 iunie 1389 la Kossovo, cum v-am spus mai sus.

La începutul domniei sale, Mircea redobândește Amlașul și Făgărașul, cucerind și Dobrogea

Cetatea Severinului (jud. Mehedinți) în vremea lui Mircea (reconstituire). Această cetate, aflată nu departe de ruinele castrului roman de la Drobeta și a vechiului pod al lui Traian, a fost utilizată în vremea lui Mircea pentru a asigura paza hotarului de vest al țării.
După 1419, cetatea va fi cucerită de unguri.

Vă întrebați poate cum se face că valahii, cu voievodul lor Mircea, n-au alergat în ajutorul sârbilor când s-a apropiat năvala turcească. Lucrul e astăzi greu de înțeles, și totuși, când veți afla cum se certau de moarte între ei toți domnitorii și regii creștini, veți înțelege cum a putut înainta turcul pas cu pas în 200 de ani și dărâma pe rând toate statele creștine din sud-estul Europei: Imperiul Bizantin, Țaratul Bulgar, Regatul Sârb, voievodatele române, și în cele din urmă și Regatul Ungar, până au ajuns la porțile Vienei, în inima Europei. A fost ca un blestem, ca o năpastă căzută asupra nefericitelor popoare că fruntașii, conducătorii lor, n-au vrut să vadă marea primejdie decât când ea se afla la marginea propriei țări. Iar atunci era prea târziu și erau mai totdeauna singuri, căci până să-i ajungă pericolul fuseseră mânați orbește numai de meschine interese, de pofte mărunte de cucerire a vecinului, ba și de dușmănii și uri fratricide, cum s-a întâmplat cu frații Șișman și Stratimir din Bulgaria, de care v-am pomenit. Așadar zâzaniile dintre creștini, neputința lor de a se uni sunt prima cauză a căderii lor sub jugul otoman.

Țarul Șișman al Bulgariei (Târnovo)
După moartea lui, Bulgaria va face parte din Imperiul Otoman vreme de 500 de ani.

Care erau, în 1389, relațiile dintre Țara Românească și despotatele sârbești? Trebuie precizat mai întâi că pe vremea aceea românii nu erau vecini cu sârbii! Jumătatea de nord a Serbiei contemporane — inclusiv Belgradul — făcea parte din Regatul Ungar, ca de altfel întreaga Croație. Mai la sud, ne despărțea de despotatul lui Lazăr Țaratul Bulgar de la Vidin, al lui Stratimir. Or, Stratimir era certat cu despotul Lazăr, socrul și aliatul lui Șișman, fratele său dușman! Și regele Sigismund al Ungariei era certat cu Lazăr, fiindcă acesta sprijinise o revoltă a croaților împotriva lui, așa că Mircea, vasalul regelui Sigismund, ajutându-l pe despotul Lazăr, se putea teme de o reacție a regelui împotriva sa. Mai adăugați și faptul că Mircea abia cucerise Dobrogea și deci mai curând în părțile acelea se ținea el la pândă, ca să nu-l atace turcii. N-ar fi fost cuminte să-și ducă oastea la sute de kilometri spre vest, până în inima Serbiei. Și pe unde s-o ducă, căci ați văzut că, pe acea vreme, Țara Românească nu era vecină cu

Serbia, așa încât trebuia trecut prin țară bulgară. Ați înțeles această nemaipomenită încâlcire de interese și de dușmănii între națiunile din regiune, care avea loc spre paguba creștinătății?

Așadar iată cum s-au prăbușit despotatele sârbești fără ca nici de la unguri, nici de la bulgari, nici de la români să nu le vină un ajutor. Și ca să vă fie și mai mare mirarea, aș zice chiar stupefacția voastră de tineri de la cumpăna secolelor XX–XXI față de moravurile epocii feudale, aflați că o dată ce au fost siliți, după dezastrul de la Kossovo, să devină vasali credincioși ai sultanului, noile căpetenii ale micilor state sârbești se vor lupta de-acum vitejește alături de turci și la Rovine, și la Nicopole!

Iată de ce Mircea și oastea lui n-au fost alături de sârbi în bătălia de la Kossovo, în 1389

La doi ani după izbânda de la Kossovo, vine și rândul Țării Românești în setea de cuceriri a sultanului Baiazid. Dar mai întâi are loc în toamna lui 1391 o simplă incursiune a unui pașă turc în Țara Românească, după ce turcii împresuraseră Vidinul și-l siliseră pe țarul Stratimir să se supună. Fusese o incursiune fulgerătoare, căreia Mircea n-avusese vreme să-i răspundă. O cronică turcească notează că „Firuz-Pașa s-a înapoiat de-acolo cu nenumărate prăzi și bogății...“

Era prima dată când turcii treceau Dunărea. De-atunci, vai! de câte ori, timp de veacuri, am avut de suferit năvălirile și dominația lor! Dar Baiazid, ocupat până atunci cu treburi în altă parte, în Asia Mică, nu se urnește decât în toamna 1394 împotriva Țării Românești.

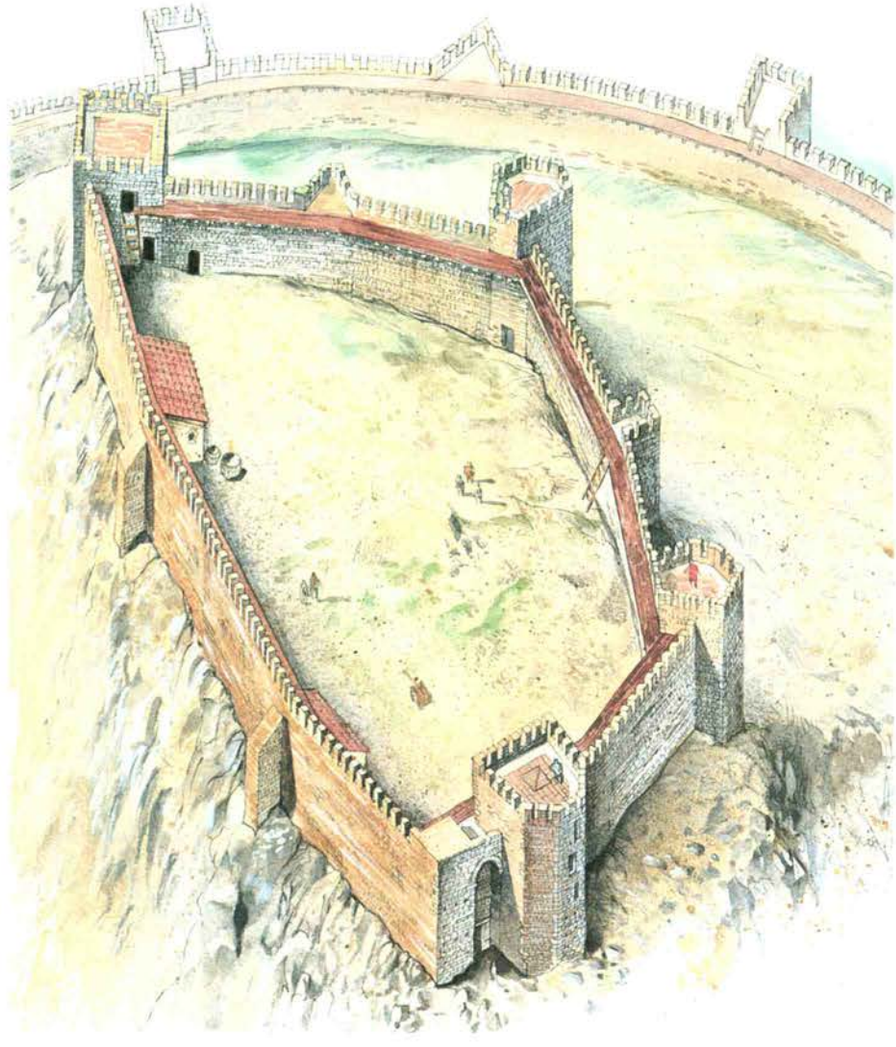

Cetatea de la Enisala (jud. Tulcea, reconstituire)
Se presupune că această cetate a fost ridicată de genovezi, în sec. al XIII-lea, pentru a preveni pătrunderea invadatorilor dinspre zona lagunară reprezentată de lacul Razelm. Adevărat „cuib de vulturi“, ridicat pe cel mai înalt promontoriu stâncos ce domina nord-estul Dobrogei, cetatea va intra către 1388 în posesia lui Mircea cel Bătrân, lucru demonstrat și de un tezaur de monezi din vremea voievodului, descoperit în cetate.

6. Marea bătălie de la Rovine împotriva sultanului Baiazid – Fulgerul

Dragii mei, iarăși amân povestirea! Am să mă opresc numai o clipă, ca să vă țin o scurtă lecție de... *istoriografie*, adică despre știința scrierii istoriei. Să știți că nu e lucru ușor, mai cu seamă când e vorba de timpuri vechi, care au lăsat puține urme, documente sau monumente. Iată că bătălia de la Rovine ne oferă un exemplu tipic de caz dificil, fiindcă nu s-a păstrat nici un document intern din Țara Românească, nici un rând scris al vreunui cronicar contemporan evenimentului, nici o lespede de mormânt, nici un hrisov, nici o pisanie pe poarta unei biserici, nimic în țara noastră nu pomenește de această luptă memorabilă, de acest moment eroic din viața poporului român! Nu-i așa că sunteți uimiți? Că nu vă puteați închipui acest lucru? Și totuși așa este. Prin urmare, pentru a reconstitui acest eveniment trebuie să ne bizuim numai și numai pe câteva documente străine: cronici sârbești și bulgărești, cronici turcești (în care nu poți avea încredere!), scrierile a doi istorici greci mai târzii, un document bisericesc din Bizanț, scrisori din Ungaria și chiar de la Veneția; acestea sunt materialele răzlețe din care trebuie să încercăm să reconstituim cât mai fidel acel fapt istoric.

Marele voievod Mircea cel Bătrân
în perioada luptei de la Rovine

Dar iată că unele dintre cele mai precise documente ne dau versiuni contradictorii privitoare la data bătăliei! Niște cronici sârbești — scrise, ce-i drept, în veacul următor — ne spun că în 1394 îm-

păratul Baiazid a trecut în Valahia (Țara Românească), voievodul Mircea l-a învins la 10 octombrie și acolo au murit Marko Kraljević și Constantin Dragaș. Aceștia erau doi stăpânitori din sudul Serbiei, acum vasali ai sultanului. Constantin era socrul împăratului Bizanțului, iar Marko Kraljević (adică „fiul craiului" Vukașin) a devenit cel mai slăvit dintre toți eroii cântați în poemele epice sârbești, în cântecele bătrânești de o mare frumusețe care s-au păstrat vii în amintirea sârbilor până în vremea noastră!

Sultanul Baiazid-Fulgerul

Un document păstrat într-o mânăstire de la Constantinopol, privitor la un parastas al cneazului Constantin și confirmat și de altă sursă sârbească, ne dă însă, pentru bătălia unde a pierit acesta, data de 17 mai 1395! De unde a rezultat între istoricii români o ceartă care ține de 100 de ani! S-au scris cărți întregi, s-au întrunit congrese. Unii țin morțiș că bătălia a avut loc pe 10 octombrie 1394, ceilalți că a avut loc pe 17 mai 1395... Din fericire, un document unguresc descoperit de curând ne permite să afirmăm că au avut loc mai multe bătălii, și în orice caz una pe 10 octombrie 1394, alta pe 17 mai 1395. Așa că eu pot acum să mă încumet să vă povestesc cam cum au decurs lucrurile.

V-am spus că Mircea dobândise Dobrogea și marea cetate Dârstor, azi Silistra, pe malul drept al Dunării, adică la sud. Dar puțin după aceea, turcii au supus întreg Țaratul Bulgar de la Târnovo, iar sultanul n-a putut suporta gândul că cea mai puternică cetate de pe malul Dunării era în mâna voievodului român. A împresurat-o și, după un lung asediu, apărătorii au trebuit să predea cetatea, după ce turcii au făgăduit să lase populația

Și astăzi se ceartă istoricii între ei pentru a stabili data exactă a bătăliei de la Rovine!

Cavalerie ușoară turcă

creștină să iasă din cetate (o parte din ea a fost însă măcelărită în urma unei neînțelegeri cu turcii care-i însoțeau).

1393: sultanul Baiazid îi smulge lui Mircea puternica cetate Dârstor de la Dunăre, dar Mircea se răzbună făcând o razie în nordul Bulgariei

Dar abia plecase sultanul, că Mircea a îndrăznit să treacă Dunărea și, dacă n-a izbutit să recucerească Dârstorul, în schimb a pornit o adevărată razie în tot sudul Dobrogei și în nordul Bulgariei, ucigând mulți turci și ducând robi la nord de Dunăre. Asta se petrecea în toamna lui 1393. O atât de mare îndrăzneală a valahului, sultanul nu o putea lăsa nepedepsită. În vara anului următor, își adună armata din Asia Mică și îi convoacă și pe noii săi vasali sârbi, silindu-i să-l însoțească peste Dunăre împotriva fratelui lor creștin, Mircea-Vodă al Țării Românești.

Armata de invazie trece Dunărea cu pontoane și corăbii, în dreptul cetății Turnu, căreia i se zicea și Nicopole Mic, marea cetate Nicopole fiind

așezată în fața acesteia, pe malul bulgăresc. Cetatea, apărată de o mică garnizoană, cade și sultanul cu toată armata lui se îndreaptă spre Argeș, cetatea de scaun a Domnului muntean. Acesta aplică tactica pustiirii în fața năvălitorului. Sătenii sunt îndemnați să-și părăsească așezările și cu toți ai lor în căruțe, cu sacii cu mei, cu porcul și vitele câte or merge, să se tragă spre munte sau în desișul pădurilor. Puțurile se astupă, clăile de paie și fân ard. Turcul intră într-o țară pustie și dușmănoasă. Cum Muntenia în acea vreme era acoperită în mare parte de păduri întinse și dese, armata sultanului înaintează cu greu, procurându-și cu mare greutate hrana și furajele trebuincioase oamenilor și cailor, neîncetat hărțuiți de pâlcuri de călăreți români apărând pe nevăzute din păduri și dispărând de îndată ce dădeau o lovitură.

Ienicer din vremea lui Baiazid

În cele din urmă, în calea marii armate, Mircea alege locul cel mai potrivit pentru oprirea năvălitorului. Acolo, între două păduri, în fața vadului unui râu — pesemne Argeșul — pune să se sape șanțuri (șanțuri, asta însemna *rovine* în slavonă și în vechea română). În șanțuri se adună mii de arcași cu tolbele pline și stive mari de săgeți ascunse în spate, pe când mii de cavaleri se strecoară nevăzuți în pădurile din lături.

Când apar primii oameni ai armatei turcești, ai noștri lasă să intre primele rânduri în apă, și, ajungând la numai o lovitură de praștie, se pomenesc deodată cu mii de săgeți care șuieră prin aer și cad furtunos pe toată armia înghesuită. O cronică bulgărească scrie că atât de deasă era ploaia de săgeți, „încât cerul nu se

Agă (comandant) al trupelor de ieniceri

putea vedea de mulțimea lor". Năvălesc în goană și spahiii, dar locul e strâmt pentru desfășurarea cavaleriei și sunt opriți și ei de o ploaie de săgeți. Oameni și cai se prăbușesc în râu. Atunci ies din două părți și cavalerii români, se dau lupte corp la corp, călare și pedestru, ziua întreagă, și atâta sânge curge de-o parte și de alta că — zice cronica — „râul curgea roșu de sânge". E toamnă și se înnoptează devreme. Nu se mai cunoaște om de om. Atunci sună goarnele și trâmbițele și, în întunericul nopții, ambele armate se retrag așteptând lumina zilei, adunându-și răniții și judecând dacă trebuie să reia lupta sau să se retragă.

Aici avem o tare ciudată relatare a unui cronicar turc, Orudj bin Adil, care scrie cu câteva zeci de ani mai târziu. El povestește marea bătălie pe care o dă sultanul Baiazid împotriva *ghiaurului* Mircea

Bătălia de la Rovine

10 octombrie 1394: la un vad al Argeșului, într-un loc numit de cronici „Rovine", Mircea, numai cu forța propriei oștiri, îl silește pe Baiazid să se retragă din Țara Românească

(*ghiaur* e termenul turcesc care îl desemna pe tot creștinul), unde cad mulți, și musulmani, și creștini. Când s-a lăsat noaptea, zice cronicarul, cele două oștiri s-ar fi desprins una de alta, așezându-se fiecare în altă parte. Dar *vizirul* (termen desemnându-l pe primul-ministru al sultanului) Ali Pașa a pus să se aprindă făcliile, și la lumina lor, toată noaptea, turcii care scăpaseră nevătămați au fost puși să adune toți morții lor și să-i arunce în râu. Apoi s-au retras. Iar Mircea, când s-a făcut ziuă, cercetând câmpul de luptă, n-ar mai fi văzut nici armată turcească, nici morți de-ai lor, s-ar fi speriat că n-a văzut decât morți valahi, și crezând că armata turcească a rămas numeroasă și neatinsă, s-a retras și el în interiorul țării.

Ce-o fi de reținut din această povestire e greu de știut. Un lucru rămâne sigur: *Baiazid*, văzând rezistența dârză a românilor, nepotrivirea locului și greutatea de a aproviziona armata în apropierea iernii, *s-a retras trecând Dunărea îndărăt*. Deci cronicarul turc, cu toate celelalte vorbe goale, recunoaște că a fost o mare înfrângere. Acolo și-a găsit moartea și eroul sârb Marko Kraljević. Cronicarul sârb scrie despre el și despre cneazul Constantin că „erau cu păgânul, nu de voe, ci de nevoe". Și fericitul Marko a spus către Constantin: „Eu cutez să spun și mă rog lui Dumnezeu să fie ajutător creștinilor, iar eu cel dintâi să fiu între morți în această luptă." Ceea ce s-a și întâmplat.

Martie 1395: Mircea se întâlnește cu Sigismund de Luxemburg la Brașov

Dar își putea închipui oricine că falnicul, neînvinsul Baiazid-Fulgerul nu va putea lăsa această înfrângere nerăzbunată și, de-ndată ce anotimpul o va îngădui, se va întoarce împotriva Țării Românești cu putere și mai strașnică. De aceea, Mircea cere ajutor regelui Sigismund și se întâlnește cu el la Brașov, în martie 1395, primind făgăduiala unui ajutor, pe care regele i-l și trimite sub comanda unui mare căpitan ungur, Ștefan de Losoncz.

17 mai 1395: are loc o a doua mare bătălie împotriva sultanului Baiazid. Cu tot ajutorul unguresc de sub comanda lui Ștefan de Losoncz, Mircea e învins, iar Baiazid îl așază în scaunul domnesc de la Argeș pe Vlad I

Baiazid trece Dunărea în forță și, ca în toamna trecută, înaintează către cetatea de scaun, Argeș. A adus cu el un pretendent la domnia Țării Românești: pe Vlad, un fiu al lui Dan, fratele vitreg al lui Mircea, care domnise înaintea lui. Cu el începe acel trist obicei ce se va repeta de nenumărate ori, din veac în veac: frații și verii din descendența lui Basarab nu vor ezita, pentru a ajunge la domnie, să se alăture cotropitorului străin. De la acel Dan-Vodă va porni o ramură a familiei domnitoare, și membrilor ei străinii le vor zice Dănești. Iar când va veni în scaun fiul lui Mircea, zis Vlad Dracul,

Nepotul lui Mircea, Vlad I, zis și „Uzurpatorul", care cu sprijinul lui Baiazid se va înscăuna domn la Argeș.
Însă nu pentru mult timp...

el și fiii lui vor primi porecla de „Drăculeștii". Și de aceea scriu cronicarii străini că în Țara Românească sunt două ramuri care se înfruntă pentru tron cu învrăjbire: Dănești și Drăculești. Cel care a deschis această întrecere fratricidă este acel Vlad, pe care Baiazid îl așază în scaun la Argeș, înaintând pentru a-l înfrunta pe Mircea. Acesta a coborât de la munte cu acel ajutor ungar, sub conducerea lui Ștefan de Losoncz. Și atunci se dă a doua mare bătălie, cea de la 17 mai 1395, în care însă soarta armelor e potrivnică creștinilor. Ștefan de Losoncz cade în luptă, iar Mircea e silit să se retragă cu ostașii scăpați din încleștare și rămași credincioși lui. În aceeași bătălie însă, în rândurile oștii otomane a căzut și cneazul sârb Constantin, a cărui fiică avea să fie mama ultimului împărat bizantin, Constantin Dragasses Paleolog, cel care va muri eroic apărând Constantinopolul, când capitala Imperiului Bizantin va cădea în mâna turcilor, o jumătate de veac mai târziu.

Baiazid părăsește Țara Românească, convins că a așezat lucrurile definitiv, lăsând în scaun la Argeș un domn supus lui. Îi lasă și o garnizoană, apoi pune mâna la Dunăre pe pământul nostru, pe cetățile Turnu și Giurgiu, de unde poate oricând porni un atac fulgerător dacă Valahia iarăși e nesupusă. Și sultanul merge să se războiască în sudul Greciei, în Pelopones, unde mai rezistă niște despoți bizantini, din neamurile Paleolog și Cantacuzino. Dar regele Sigismund, care a înțeles primejdia ce amenință de-acum și țara lui, și Europa întreagă, se va strădui să trezească din nou în apuseni spiritul de cruciadă și să adune o mare armată de cavaleri cu care să-i alunge pe turci din Europa.

Sigismund de Luxemburg (călare)
Soldat transilvănean (dreapta) de la sfârșitul sec. al XIV-lea. Reconstituire după o frescă dintr-o veche biserică săsească.

7. La Nicopole „împărați și regi s-adună/ Să dea piept cu uraganul ridicat de semilună"

Sigismund caută sprijinul spiritual și financiar al Papei, apoi călătorește în tot Apusul, trimite mesageri principilor germani, regelui Franței, ducelui Burgundiei, ba se împacă și cu Veneția, cu care fusese până atunci în război pe coasta dalmată, căci avea acum nevoie de corăbiile venețiene pentru a încerca să oprească trecerea armatei otomane din Asia Mică în Europa. Și strădaniile lui, începute mai demult, de data asta izbutesc. În vara lui 1396, o oaste de mândri cavaleri cum nu se mai văzuse de un veac se urnește către Dunăre, ca să se unească la Buda cu oastea regelui ungar. Cei mai mulți sunt francezi, dar printre ei sunt și nemți, italieni, ba chiar și polonezi (cu toate că regele lor e certat cu regele Sigismund), și vor veni și cavalerii de la Rhodos (viitorii cavaleri de Malta), de diferite națiuni, aduși pe mare de venețieni. În fruntea *armadei* de cavaleri a fost pus contele de Nevers, un tânăr de numai 24 de ani: e însă

În vara lui 1396 se urnește din Franța o falnică armată de cavaleri cruciați, chemați împotriva turcilor de regele Sigismund

Principe sau rege în armură grea participând la un turnir

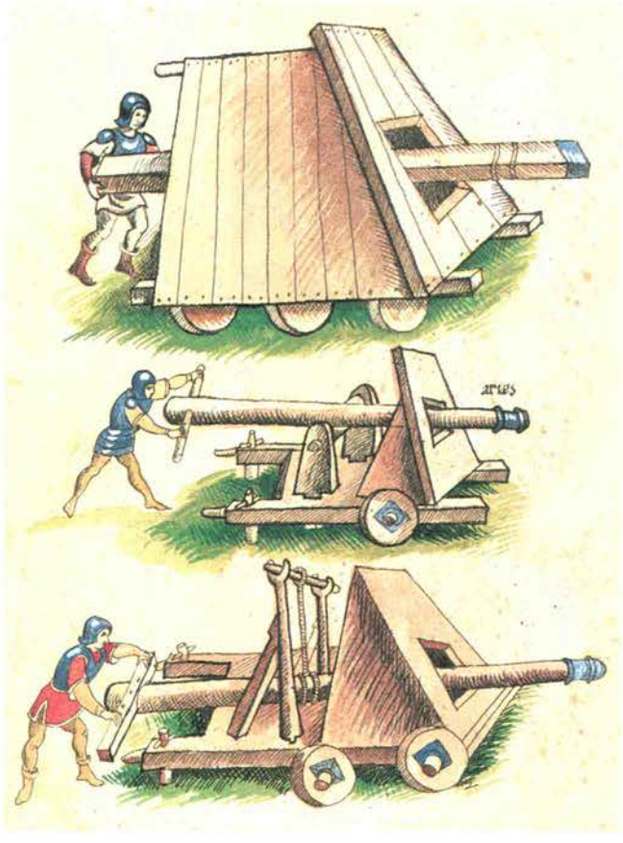

„Berbeci" folosiți la spargerea porților cetăților. Desene făcute după un manuscris medieval despre tehnica militară.

fiul celui mai bogat și puternic senior din tot Apusul, ducele de Burgundia, din neamul regal al Franței. Și va ajunge și Nevers, mai târziu, duce de Burgundia, sub numele de *Jean-sans-Peur* (Ioan-fără-de-frică). Burgundia de-atunci se întindea mult peste actuala provincie din estul Franței, spre sud-est până în Elveția și mai cu seamă spre nord, unde îngloba comitatul Flandrei, adică Belgia și Olanda de azi, pe atunci ținutul cu cea mai dezvoltată industrie și cel mai dezvoltat comerț de postavuri, de unde și bogăția ducelui Burgundiei. Acesta, pe deasupra, era trufaș și dornic de a apărea ca cel mai strălucit principe din Europa. Fiul său și însoțitorii lui aveau să primească veșminte, steaguri și harnașamente pentru cai de un lux nemaivăzut până atunci pe continent.

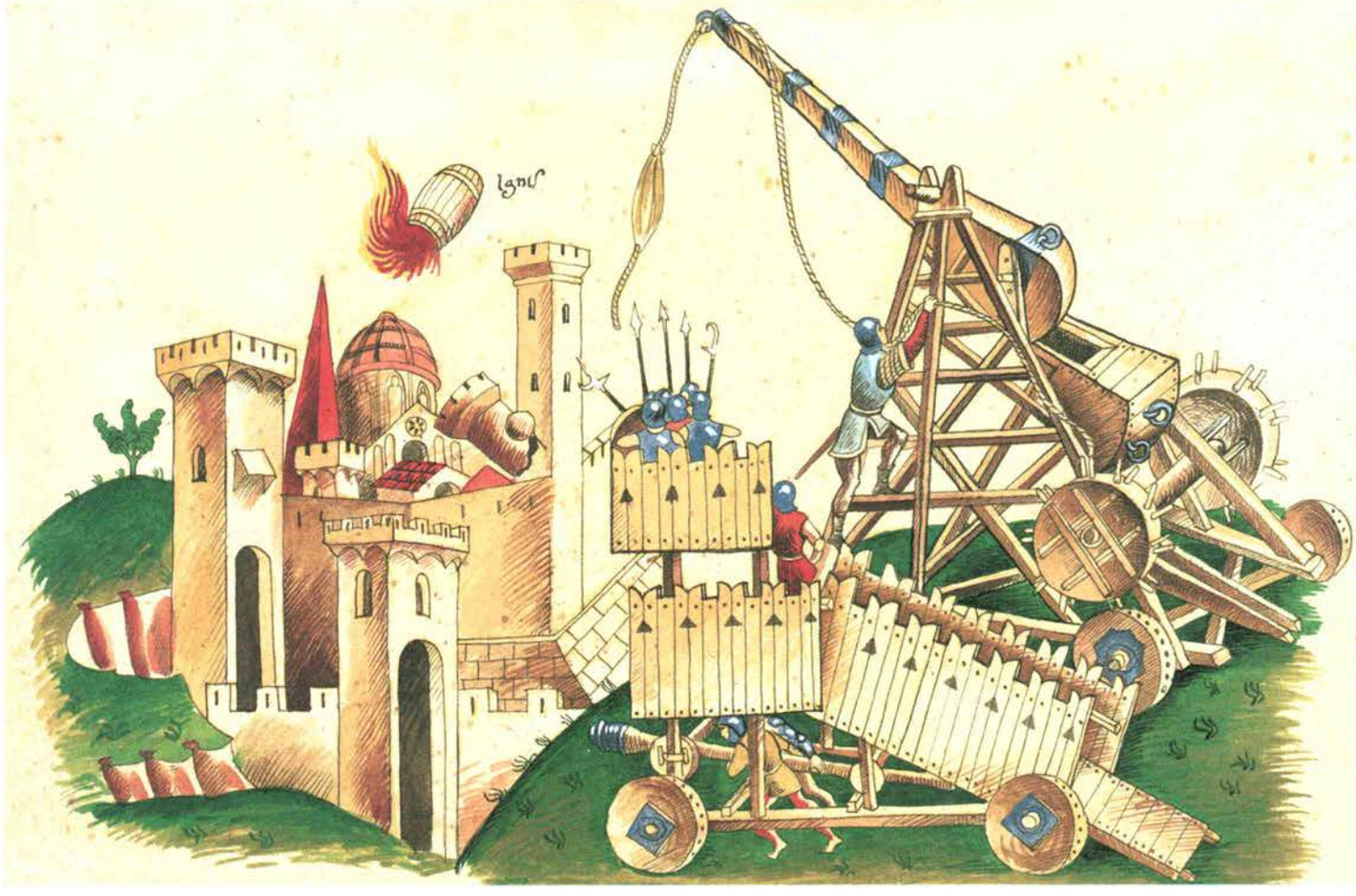

Cetate asediată de mașini de luptă

Remarcați turnul de luptă în care războinicii stau la nivelul crenelurilor, și care protejează în același timp oștenii care manevrează berbecele. În spate, o uriașă catapultă aruncă butoaie cu substanțe incendiare.

Corabie cu punte mobilă,
pentru asedierea corăbiilor dușmane.
Este posibil ca printre corăbiile
cruciaților de la Nicopole să fi existat
și unele ca acestea, dotate cu armament
și mașinării de asediu.

La câți oameni se ridica această armată de cruciați? S-a vorbit de zeci de mii, dar cifra cea mai verosimilă ne-o dau memoriile unui cruciat german, scăpat (după 30 de ani de robie!) din dezastrul care va veni: 16 000 de oameni cu toții, adică incluzând aici și oastea regelui Ungariei. Vi se pare puțin? Vi se va părea și mai puțin când vă voi spune că nu era vorba de 16 000 de cavaleri. Cavalerii erau acei luptători îmbrăcați în armuri de fier din cap până-n picioare, o armură cântărind 80 de kilograme, adică tot atât cât omul. (Duceți-vă să vedeți un astfel de exemplar la Castelul Peleș din Sinaia!) Și acest cavaler-de-fier atât de greu se putea mișca, încât de obicei, înainte de luptă, era urcat în șa cu ajutorul unei macarale așezate într-un car mare, trecând prin aleile taberei și oprindu-se de la cort la cort! Iar caii care suportau asemenea greutate semănau cu acei cai uriași de tracțiune ce se mai văd și azi prin câmpiile Franței; cântăreau de trei–patru ori mai mult decât caii noștri iuți! Când, în toiul luptei, un cavaler era doborât la pământ, nu se mai putea urca singur pe cal. Ba chiar să se ridice iar în picioare îi era greu! De aceea, în urma valului de cavaleri care șarjau, alergau pedeștrii, doi–trei scutieri de fiecare cavaler, intrând și ei în învălmășeală, și apărându-și cavalerul, mai cu seamă dacă acesta era căzut la pământ. Ați văzut, în filmele sau documentarele de război,

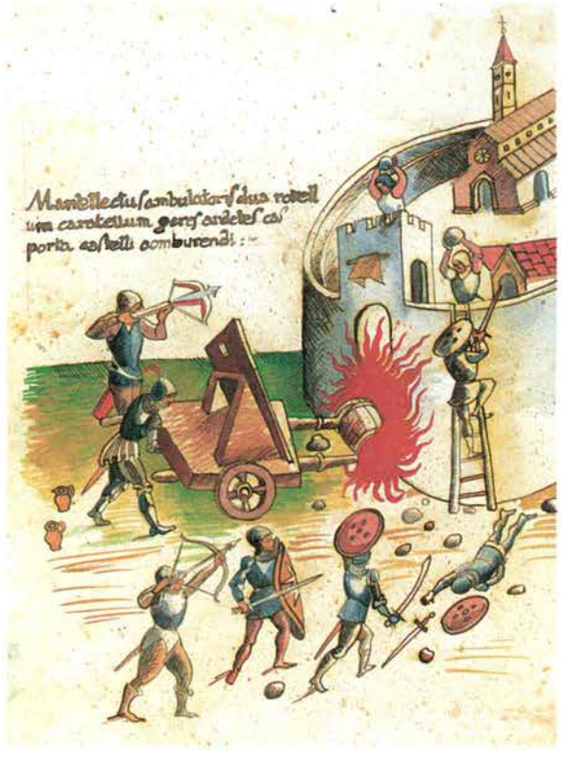

Scenă de asediu
După același manuscris medieval menționat mai sus.

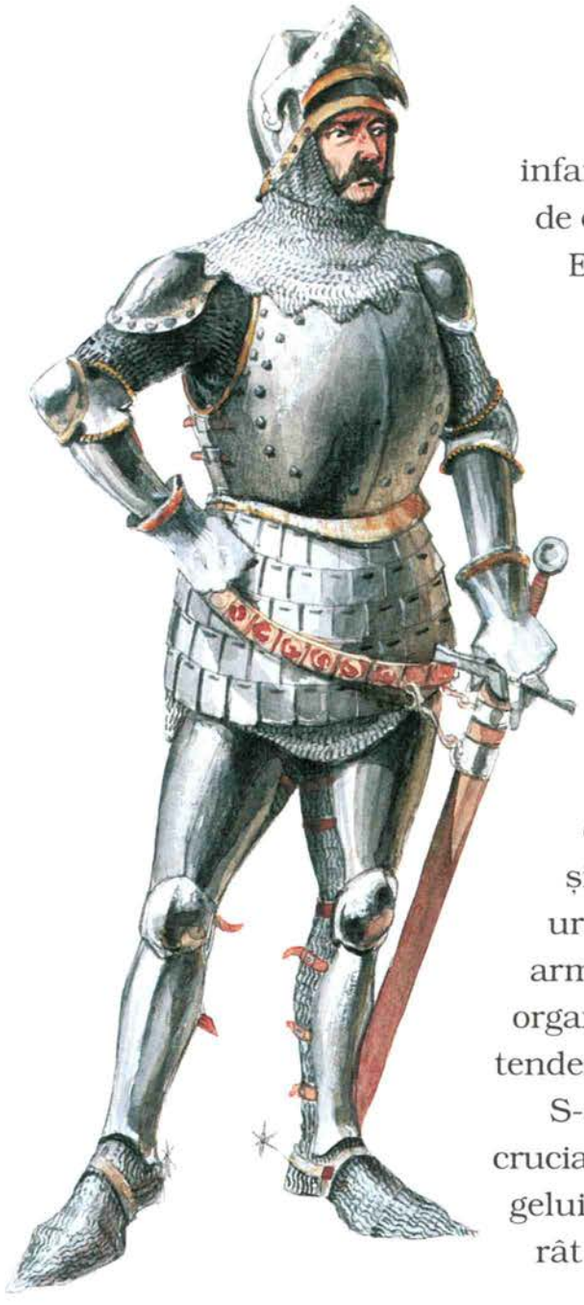

infanteriști alergând lângă carele de luptă pentru a le apăra de eventuali infanteriști dușmani care le-ar asalta cu grenade? Ei bine, așa erau și scutierii din Evul Mediu, căci *acei cavaleri în armură erau echivalentul carelor de luptă din războaiele actuale.*

Așadar, din acea *armada* de 16 000 de oameni, numai 2 500–3 000 să fi fost faimoșii cavaleri cruciați în armură. Lângă ei, cum am spus, erau mai întâi scutierii, unitățile de cavalerie ușoară și de arcași, apoi tot ce s-ar numi azi „intendența" (administrația armatei) și „echipele de geniu" (constructorii de drumuri și poduri): sute de care transportând arme și provizii, meseriași în stare să arunce poduri de vase peste fluvii și să construiască turnuri din lemn pe roți pentru asaltul cetăților și, de asemenea, capabili să mânuiască uriașele aruncătoare de pietre. O mare armată în Evul Mediu, vedeți, cerea o organizare cu nimic mai prejos de intendența armatelor moderne!

S-au unit deci în august, la Buda, cruciații din diferite țări, cu oastea regelui Sigismund. De-acolo au coborât de-a lungul Dunării. Când au ajuns pe terenurile țarului Straținir de la Vidin, care se închinase sultanului cu trei ani înainte, acesta le va deschide porțile cetății Vidinului și li se va alătura cruciaților, plin de speranță în izbânda cauzei creștine. Avea să se căiască amarnic, plătind scump această „trădare" a suzeranului său otoman.

Cruciații înaintează încrezători, convinși de superioritatea lor față de „păgâni". În drum, cetatea Rahova se predă, dar cavalerii francezi pretind că a fost luată cu asalt și iau cu ei o mie de prizonieri,

Cavaleri ardeleni de la sfârșitul sec. al XIV-lea
Probabil că așa arătau nobilii transilvăneni, unguri sau români, ce au luptat alături de Sigismund la Nicopole.

și turci, și „schismatici" (adică bulgari ortodocși!). Dar când încearcă să cucerească puternica cetate a Nicopolei, se lovesc de o dârză rezistență a apărătorilor turci, iar așezarea cetății nu le îngăduie să clădească turnuri din lemn pentru asediu. Într-adevăr, Nicopole, înconjurat de ziduri puternice, se afla pe un platou înalt, de unde se cobora în vale către o câmpie strâmtă, până la Dunăre. În zadar au sosit acolo 30 de corăbii cu pânze sau galere venețiene; pe moment nu le-au fost de nici un folos.

Toată armata creștină s-a adunat în câmpie, nu departe de cetate, așteptând vești despre înaintarea turcilor, bănuind că aceștia vin în marș forțat de la Adrianopol. Dar, cu toate că se apropia marea înfruntare, martori

Scenă din cortul lui Sigismund de Luxemburg înaintea bătăliei de la Nicopole
Voievodul Mircea al Valahiei încearcă în zadar să-i convingă pe trufașii cavaleri francezi să accepte planul său de luptă.

Cruciada de la Nicopole. Desen de epocă.

oculari au adus mai apoi vestea că tinerii cavaleri francezi o duceau mai departe nepăsători, în desfrâu și beție.

Dar Mircea al nostru unde era? El se refugiase în Transilvania pe când Vlad, supus turcilor, domnea la cetatea Argeșului. Când află însă că s-a urnit în sfârșit marea armată de la Buda, Mircea și-a pregătit și el o oștire și, împreună cu voievodul Transilvaniei — întâmplător un polonez pe nume Știbor —, pornește și el peste Carpați, reușește să-l înlăture pe Vlad (dar nu și să-l prindă), trece Dunărea sosind și el în lagărul cruciaților, în ajunul înfruntării.

Printre cruciați se afla și un mare feudal francez mai vârstnic, seniorul din Coucy (pronunțați „Cusì"!), stăpînul celei mai formidabile cetăți din

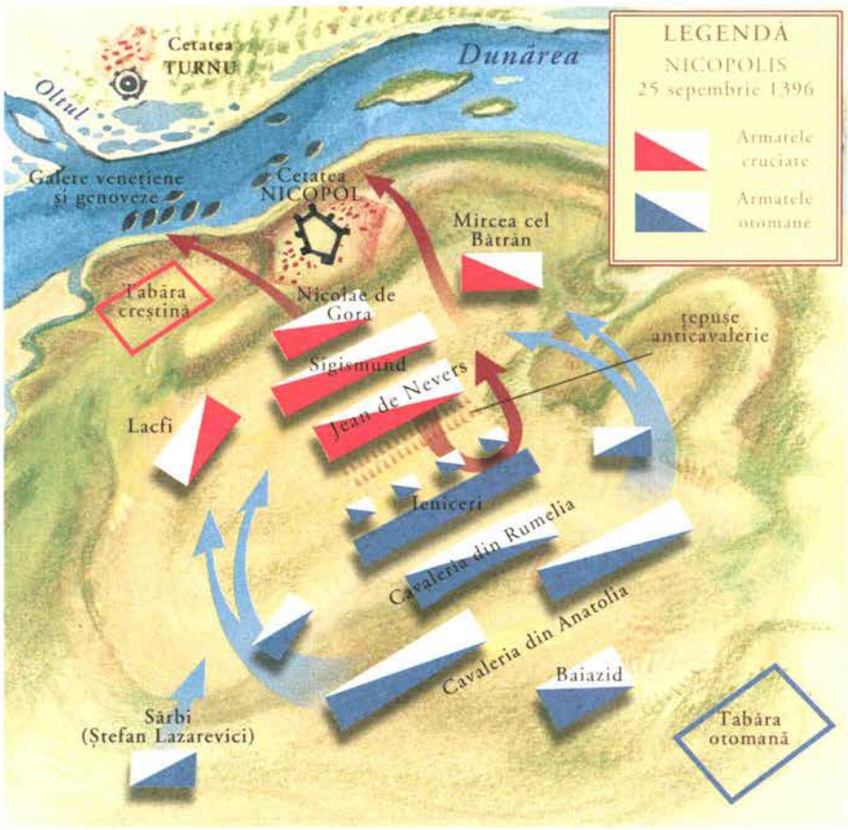

Planul desfășurării bătăliei de la Nicopole

nordul Franței. Nu era nici rege, nici duce, nici conte; i se zicea doar *Sire de Coucy*, dar era ginerele regelui Angliei și totuși credincios vasal al regelui Franței; luptase zeci de ani pe toate fronturile, în Anglia, Franța, Spania, Italia, Tunisia... El era „înțeleptul" din tabăra cruciaților și despre el va scrie un cronicar francez că „îi ținea pe lângă el pe bunii săi tovarăși din Țara Românească, care cunoșteau bine obiceiurile și stratagemele turcești".

Regele Sigismund trimite în recunoaștere un corp de 500 de călăreți, care se întoarce aducând vestea că sultanul, cu toată armia lui, a și ajuns la Târnovo, capitala bulgară, aflată la doar 100 km depărtare de Nicopole. Coucy ia cu el o mie de cavaleri și se repede către o trecătoare din Munții Balcani, pe unde bănuiește că va trece armata turcă, surprinde o avangardă turcească pe care o nimicește, aducând și câțiva prizonieri. Dar isprava aceasta are efectul nenorocit de a-i încredința și mai mult pe francezi că turcul e ușor de învins, că-l vor izgoni din Europa, ba chiar că vor trece apa și vor răzbi, ca odinioară, până la Ierusalim!

În tabăra creștină, în pre-ajunul zilei fatidice de 25 septembrie, se ține mare sfat în jurul regelui Sigismund, între capii diverselor contingente. Mircea cere să fie lăsat să plece întâiul, cu oamenii săi, căci cunoaște felul de luptă al turcilor. El știe că ei pun în fruntea armatei trupe ușoare,

Războinic turc

pedestrași care să frâneze avântul cavalerilor, și numai după ce cavalerii sunt împrăștiați și obosiți de „înțepăturile“ puzderiei de pedeștri, atacă din mai multe părți cu cavaleria lor. Dar degeaba pledează Mircea, degeaba îl susțin Coucy și regele Sigismund, acesta din urmă cunoscând și el felul de luptă al turcilor; trufașii cavaleri francezi nu vor s-asculte, chiar se supără, învinuindu-i pe Mircea și pe Sigismund că vor să le fure gloria victoriei. Și de altfel, spunea contele de Nevers, nici nu putea fi vorba ca el, cu ai lui, să nu fie în avangardă, atât de încrezuți și de siguri erau că în calea frontului lor de fier nimic nu putea rezista.

A doua zi, pe când francezii sunt la masă, Sigismund sosește în grabă și le spune că o iscoadă a lui s-a întors, anunțându-l că turcii sunt doar la șase ceasuri de mers de Nicopole. În dezordine și cu mare supărare că sunt înștiințați așa târziu, cavalerii se ridică de la masă și aleargă să pregătească toată tabăra. În înfierbântarea și precipitarea lor, ordonă uciderea prizonierilor de la Rahova, măsură pe care un călugăr francez o va califica drept „barbară“. Vom vedea ce scump va fi plătită această crimă.

În timp ce cavalerii cruciați încălecau pe rând în noapte, când s-a crăpat de ziuă, Mircea i-a cerut regelui să-i dea voie să plece în recunoaștere. A luat cu el o mie de călăreți, s-a urcat pe podișul din fața Nicopolei, și a văzut cum se aduna oastea lui Baiazid. S-a întors, raportându-i regelui Sigismund că „sunt 20 de steaguri și sub fiecare steag câte 10 mii de oameni“ — așa scrie, după 30 de ani, acel cruciat neamț de care v-am vorbit, numindu-l cel mai bun martor al bătăliei. Dar să fie oare cu putință să fi avut Baiazid acolo 200 de mii de oameni? Să știți că aceste mărturii despre numărul dușmanilor, chiar când sunt întru totul cinstite, trebuie luate

cu mare prudență! Istoricul care se duce acum să vadă locurile bătăliei și să măsoare câmpul pe care aceasta s-a desfășurat ajunge la concluzia că era exclus să fi putut încăpea asemenea masă de oameni în acel spațiu geografic. Dar chiar dacă scădem cifra martorului nostru de mai multe ori, și tot era oastea sultanului mult mai numeroasă decât a creștinilor, și oricum mai disciplinată și sub comandă mai pricepută.

Turcii, venind de la răsărit, sau mai precis de la sud-est, ocupă podișul pe care se află cetatea Nicopolei, lăsând tabăra creștină în șes, la vale. Dar sultanul, iscusit strateg, nu-și aduce toată armata sus. El stă nevăzut cu a sa cavalerie în dosul platoului.

25 septembrie 1396: are loc dezastrul de la Nicopole

A doua zi dimineața, când toate corpurile de armată sunt înșirate în câmpie, cu armurile strălucind și flamurile fâlfâind, regele Sigismund își trimite marele mareșal implorându-l încă o dată pe contele de Nevers și pe camarazii lui să-i asculte sfatul și să nu pornească; a fost în zadar. Contele d'Eu, nepot al regelui Franței și *conetabil* al Franței, cel mai înalt grad în oastea regelui, ridică stindardul și strigă: „Înainte, în numele lui Dumnezeu și al Sfântului Gheorghe!", iar cavalerii francezi încep nebunește și dezordonat asaltul podișului unde se găsea armia turcească. Dar acolo, în loc să-i înfrunte alți cavaleri, cum erau ei obișnuiți, îi așteaptă, ca să oprească și să împungă caii, zeci și sute de lănci și țăruși înfipți în pământ. Printre ele se strecoară mii de pedestrași cu săbii și cuțite, intră pe sub burta cailor și-i taie sub genunchi. Caii se prăbușesc cu cavaleri cu tot. Curând, la poalele dealului, Sigismund și ai lui văd cai galopând sălbatic la vale, fără cavaleri. Atunci pornesc și ei în ajutor. Ziua întreagă se dă, sus, o luptă crâncenă, mai toți cavalerii sunt acum pe jos, luptând cu spada, doborând o grămadă de turci, de era câmpul acoperit de cadavre. Din spatele dealului apar însă din două părți valuri-valuri de spahii, dintre cei ținuți de sultan în rezervă. Și totuși

Cneazul sârb Stefan Lazarevici, aliat al lui Baiazid în lupta de la Nicopole

parcă nu era pierdută orice nădejde, când deodată se vede în zare ceva ca un nor de praf care se apropie. „Cine-o fi? De-ai noștri?“, se întreabă creștinii. Da, sunt creștini, dar e Ștefan Lazarevici, cneazul sârb, cu ai săi 1 500 de cavaleri, venind în galop vijelios în ajutorul sultanului Baiazid! Soarta bătăliei e pecetluită.

Asaltul nesăbuit al cavaleriei grele franceze la începutul bătăliei de la Nicopole
Observați țarușii din lemn ascunși în iarbă, care străpungeau copitele cailor. Un cavaler în armură căzut de pe cal era un cavaler scos din luptă.

Printre cruciați e panică și disperare. Unii se lasă prinși, alții, pe cât le îngăduie armurile și armele, fug către Dunăre, urmăriți de turci, și se înghesuie în micile luntre. Piere orice simț al cavalerismului. Oamenii se bat să intre în bărci. Acestea, prea încărcate, cel mai adesea se scufundă. Prea puține ajung până la corăbiile venețiene. Astfel au scăpat și Mircea, și regele

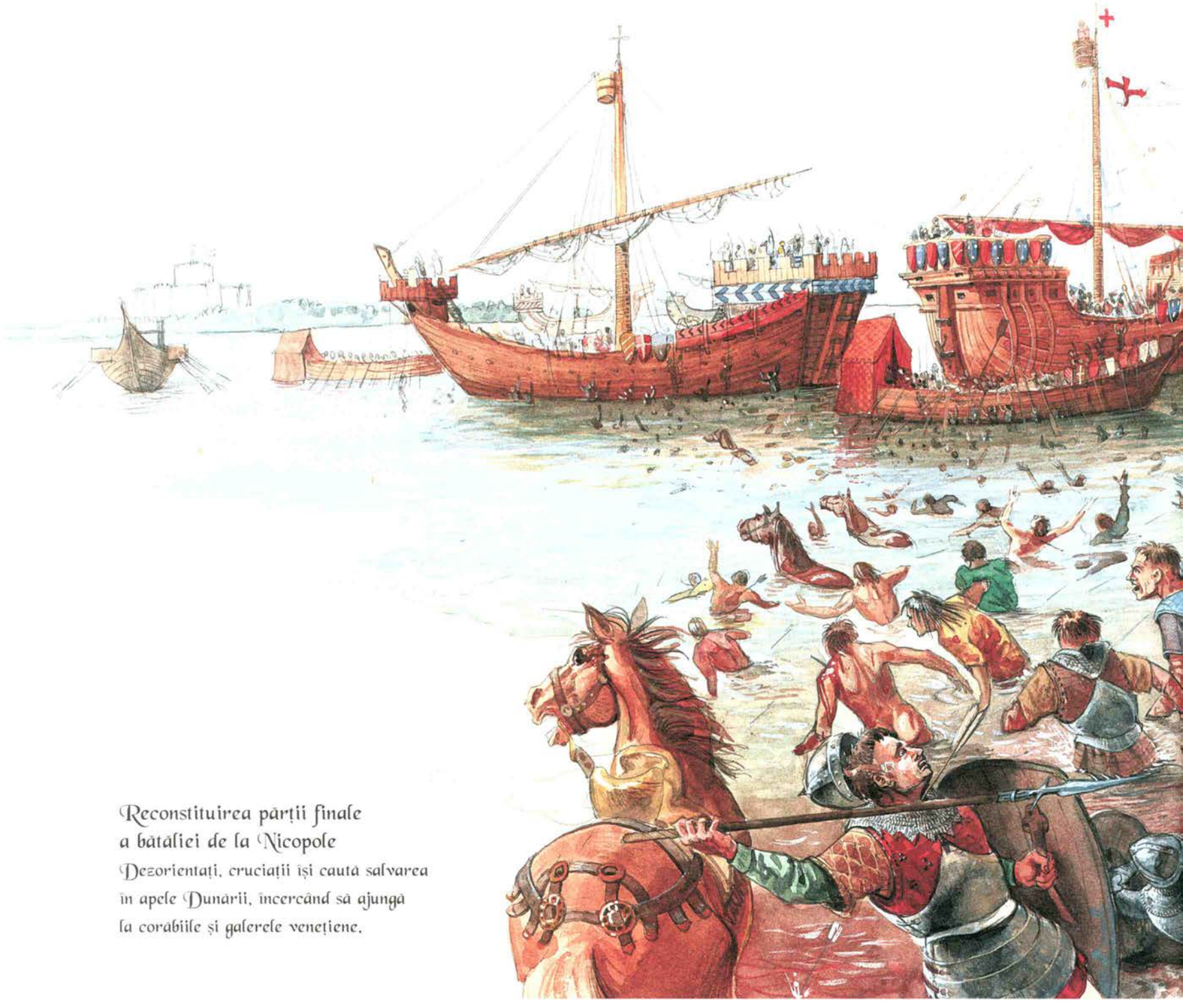

Reconstituirea părții finale
a bătăliei de la Nicopole
Dezorientați, cruciații își caută salvarea
în apele Dunării, încercând să ajungă
la corăbiile și galerele venețiene.

Sigismund. Mircea, nu știm cum, ajunge în Transilvania. Regelui Sigismund i-au trebuit trei luni până s-ajungă iar la Buda! A mers cu corabia venețiană pe Dunăre în jos, până la Marea Neagră, apoi pe mare până la Constantinopol, unde mai domnea, neputincios, împăratul bizantin. De acolo, tot pe mare, a făcut ocolul Greciei și a acostat în portul Ragusa (azi Dubrovnik), de unde, călare, a „urcat" până la Buda.

Puțini oameni știau atunci să înoate. Știm doar de un singur cavaler polonez care, apucând să se dezbrace, a reușit să treacă Dunărea înot. Alți câțiva au putut trece cu luntrele în Valahia (cum îi ziceau apusenii Țării Românești), dar acolo domnea Vlad, prieten al turcilor, astfel încât nenorociții cruciați „rescăpați" din dezastrul de la Nicopole au fost despuiați de bani și haine, și abia cu nespuse greutăți, sleiți de foame și de frig, au

Vina dezastrului de la Nicopole o poartă trufașii cavaleri francezi, care nu i-au lăsat lui Mircea cinstea de a ataca primul, așa cum hotărâse regele Sigismund

reușit unii să ajungă, prin trecătorile Carpaților, până în Transilvania. Și închipuiți-vă că nici acolo n-au fost prea bine primiți, atât de urâți ajunseseră să fie acești cruciați pe unde trecuseră. Apoi, în Ungaria toată, în lipsa regelui, avuseseră loc revolte împotriva lui Sigismund. Puținii cruciați care au apucat să se întoarcă la ei acasă, în Germania sau în Franța, povestind întâmplările lor dramatice, au zis că de-abia dincolo de Viena au fost bine primiți și adăpostiți. Nouă ne e astăzi greu să ne închipuim comportamentele acelor vremuri. Când rarii supraviețuitori au ajuns în Franța, o mare jale i-a cuprins pe toți cei ce au aflat tragicul sfârșit al expediției. Regele Franței a poruncit să se facă slujbă solemnă de pomenire la catedrala Notre-Dame din Paris și e scris în amintirile mareșalului Boucicaut că „era mare durere să auzi clopotele sunând în toate bisericile din Paris (...) și fiecare era cu lacrimile în ochi și suspina".

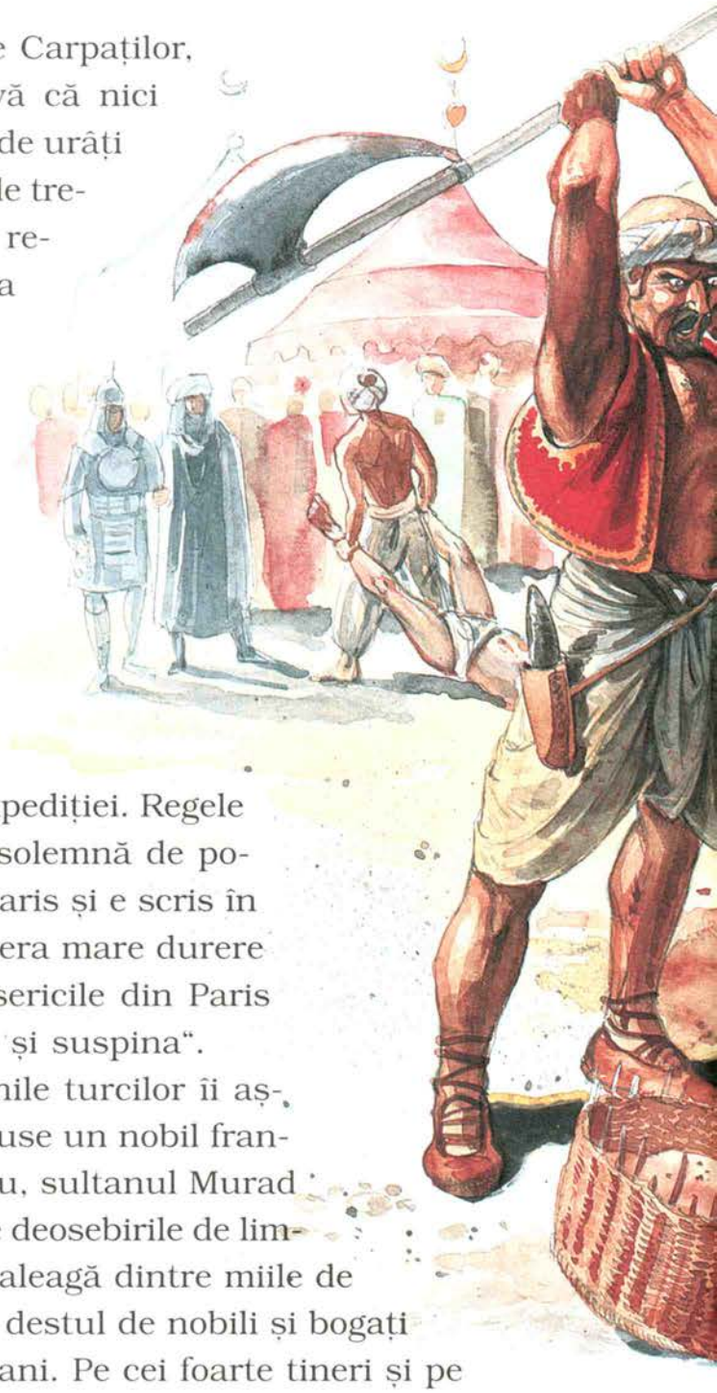

Soarta învinșilor: unii sfârșesc tăiați în fața sultanului, alții luați captivi; prea puțini reușesc să scape trecând Dunărea

Dar pe cei care căzuseră în mâinile turcilor îi aștepta o soartă și mai crudă. Baiazid puse un nobil francez, care fusese în serviciul tatălui său, sultanul Murad (există întotdeauna aventurieri pe care deosebirile de limbă, națiune, religie nu-i sperie!), să-i aleagă dintre miile de captivi pe aceia care, socotea el, erau destul de nobili și bogați să se răscumpere cu sume mari de bani. Pe cei foarte tineri și pe oamenii mai de rând i-a destinat să fie robi la turci. Dar pe cavaleri a vrut să se răzbune pentru toată stricăciunea ce făcuseră, pentru miile de morți din rândurile oștii sale și mai cu seamă pentru ticăloșia făcută cu uciderea prizonierilor de la Rahova.

A doua zi, când era soarele „de-o suliță pe cer", cum zic basmele noastre, sultanul ședea pe un tron improvizat, în fața cetății Nicopole. Lângă

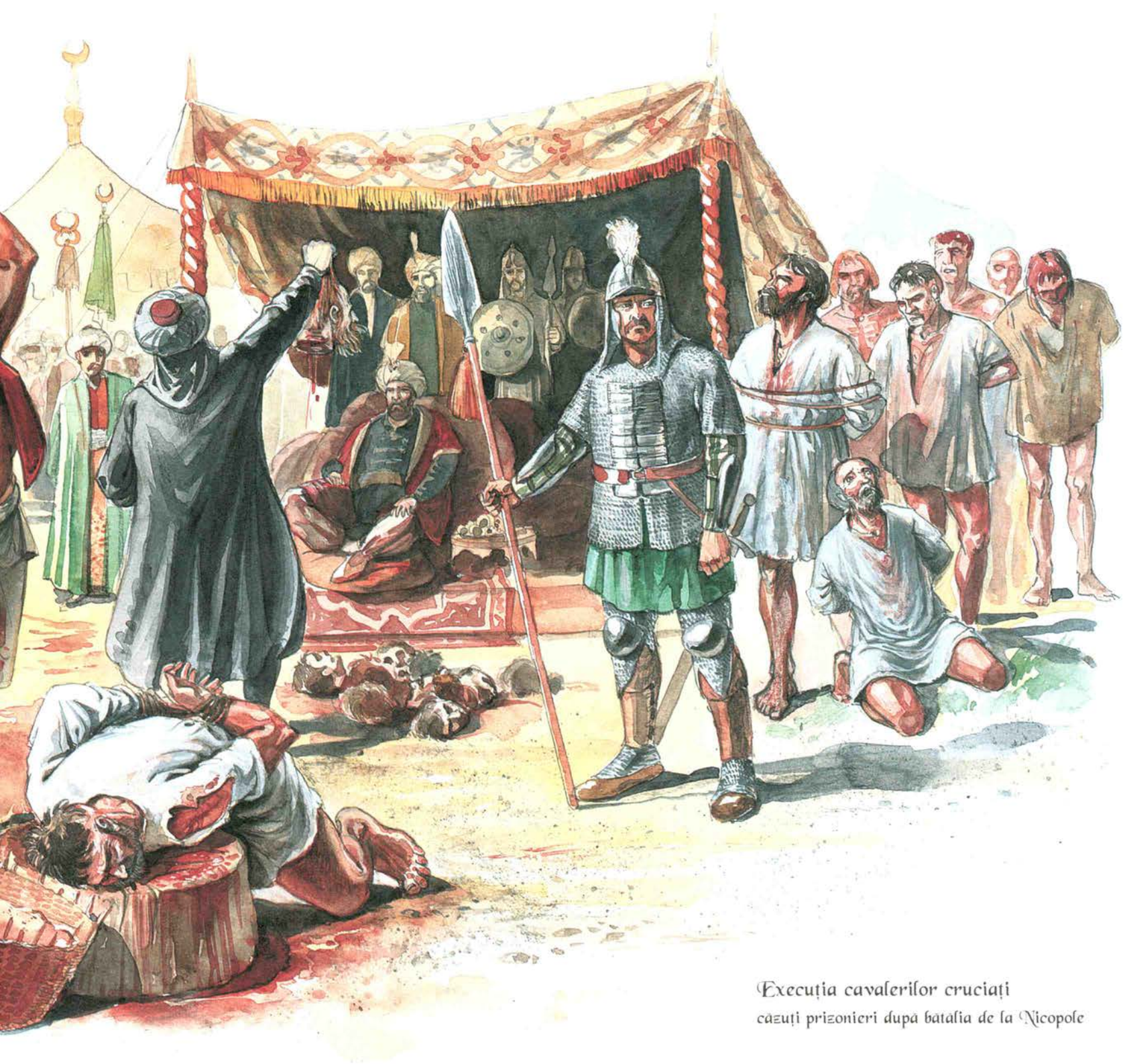

Execuția cavalerilor cruciați
căzuți prizonieri după bătălia de la Nicopole

el sunt căpeteniile armatei sale, viziri și pașale, dar — tot în picioare —, smeriți, stau marii captivi cruciați, contele de Nevers, contele d'Eu, bătrânul Coucy și alți câțiva. Ei trebuie să privească, îngroziți, cum înaintează camarazii lor, despuiați, legați câte trei sau patru, fiecare cu un șireang

Frescă din biserica de la Leşnic (jud. Hunedoara). Important document istoric, fresca ne prezintă un ostaş răpus de o săgeată, purtat pe umeri de fratele sau părintele său. Imaginea este completată de inscripţia cuvintelor ostaşului căzut: „O, fratele meu, cât de mult am suferit în ţară străină!" Pictată către anul 1400, această pictură evocă, fără îndoială, jertfele de sânge plătite de cneazul român ce a ctitorit biserica (Dobre Vlahul) în luptele purtate cu turcii, pe vremea lui Sigismund de Luxemburg.

de gât. Când ajunge câte un rând de captivi în faţa tronului sultanului, călăii înarmaţi cu iatagane şi securi taie capetele, care se rostogolesc, făcând sângele să ţâşnească din grumaji şi trupurile să se prăbuşească. Şi marii nobili cruciaţi, feriţi fiindcă speră să fie răscumpăraţi, privesc neputincioşi. Deodată, printre osândiţi apare mareşalul Boucicaut (se pronunţă „Busicò"), viteaz între viteji, iubit şi preţuit de toţi cavalerii. Atunci contele de Nevers, trufaşul comandant suprem al cruciadei, se aruncă la picioarele sultanului şi, cu mâinile încrucişate, îl face să înţeleagă prin gesturi că Boucicaut îi este ca un frate şi că va plăti pentru el ca pentru el însuşi. La un semn al sultanului, tânărul mareşal e dezlegat şi adus în grupul de lângă sultan. (Va fi eliberat după plata unei enorme sume de bani şi se va întoarce anul următor ca să apere Constantinopolul împotriva turcilor!) Ore de-a rândul a ţinut măcelul. Când s-a săturat sultanul de atâta sânge, a oprit execuţia. Unele izvoare dau cifra de 3 000 de decapitaţi, altele de numai 300. Şi atâta de ar fi, dat fiind groaznicul spectacol, ar fi de ajuns.

Noiembrie–decembrie 1396: Mircea, cu ajutorul voievodului Ştibor al Transilvaniei, redobândeşte tronul alungându-l pe Vlad

Bătălia de la Nicopole, din 25 septembrie 1396, e una dintre bătăliile epocale ale istoriei europene. A fost ultima cruciadă a apusenilor împotriva musulmanilor. Dezastrul, de care s-a aflat curând în Europa întreagă, i-a descurajat pe apuseni să mai încerce să-i respingă pe turci în Asia. În această parte a Europei, românii şi ungurii au rămas deocamdată să-i înfrunte singuri.

Cetatea Bologa, zisă și cetatea Huedinului (jud. Cluj). Aspectul din vremea lui Mircea cel Bătrân. Cetatea de la Bologa, de fapt o reședință feudală, a fost primită de către Mircea de la Sigismund de Luxemburg în urma tratatului de alianță dintre cei doi, în 1395.

8. Baiazid-Fulgerul e învins de Timur-Lenk, iar Mircea ajunge „făcător de sultani"!

După împrăștierea marii armate creștine și pedepsirea țarului bulgar Strațimir pentru „trădarea" sa, prin luarea în captivitate în Asia și prefacerea țării lui în pașalâc turcesc, Baiazid s-a dus să împresoare Constantinopolul, gândind că sosise vremea de a isprăvi și cu rămășițele Imperiului Bizantin. La Dunăre și în Țara Românească, unde stăpânea din nou cetățile Giurgiu și Turnu și-l avea credincios pe Vlad-Vodă, Baiazid se credea asigurat.

Cetatea Orația de la Podul Dâmboviței (jud. Argeș) – reconstituire

Aflată pe drumul comercial care traversa munții pe culoarul Rucăr-Bran, cetatea Orației era de fapt o mică fortăreață de hotar. Construită într-o zonă montană, pe un vârf calcaros, protejată într-o parte de o prăpastie și în cealaltă de un șanț, cetatea este posibil să fi fost construită în timpul anilor de domnie a lui Mircea cel Bătrân.

Capturarea lui Baiazid-Fulgerul de către sângerosul Timur-Lenk, după bătălia de la Ankara

Dar foarte curând, neastâmpăratul Mircea-Vodă avea să-i zădărnicească planurile. Într-adevăr, la numai trei luni după dezastrul de la Nicopole, iată că Mircea coboară din Ardeal cu voievodul Știbor. Ei reușesc să-l împresoare pe Vlad-Vodă cu oștenii lui într-o cetate aflată la nord de Câmpulung și îl silesc să se predea. Știbor îl va lua, cu toată familia lui, ca să-l dea pe mâna regelui Sigismund. Mircea-Vodă își vede iarăși domnia asigurată în toată Țara Românească și în cele două ducate din Ardeal (Făgăraș și Amlaș) și, cu voia lui Dumnezeu, va mai domni 21 de ani, dar — cum vom vedea —

va mai trăi multe întâmplări și încercări. Mai întâi, trebuia să-și așeze din nou autoritatea peste toată țara, să-și alcătuiască sfatul de boieri credincioși, să-și reconstituie armata în vederea unor noi ciocniri cu turcii. Își răsplătește camarazii credincioși dăruindu-le moșii și privilegii, nu uită nici daniile către biserici și mânăstiri. Și iată că peste puțini ani, în 1402, o întâmplare cu totul neașteptată, neînchipuită, îi aduce un răgaz din partea turcilor otomani.

De câteva zeci de ani, un principe turc din regiunea Samarcand, în Uzbekistanul de azi (uitați-vă pe o hartă a Asiei centrale, la sud de Kazahstan, în fosta U.R.S.S.), pe nume Timur-Lenk, adică Timur-Șchiopul, își întindea pe an ce trecea împărăția; cucerise tot Iranul, îl doborâse pe hanul tătarilor din Hoarda de Aur de pe Volga și se îndrepta acum spre apus, către împărăția turcilor otomani. Dar Baiazid era atât de mândru și încrezut, mai cu seamă că învinsese floarea creștinătății apusene, încât nu se îngrijorase de creșterea în putere a celuilalt cuceritor turc. Când, în vara lui 1402, Timur-Lenk pătrunde pe posesiunile otomane din Asia Mică, Baiazid pornește să-l înfrunte. Lupta celor două armate uriașe se dă la 20 iulie 1402, lângă Ankara, actuala capitală a Turciei. Bătălia înverșunată ține ziua întreagă. Otomanii, părăsiți de mulți dintre aliații lor asiatici, sunt în cele din urmă învinși. În jurul lui Baiazid, credincioșii săi vasali sârbi sunt ultimii care rămân să-l apere până la moarte, dar în cele din urmă sultanul e prins și cărat într-o cușcă cu gratii, ca o fiară, ca să fie arătat popoarelor, până în cetatea lui Timur, unde va muri după câteva luni de captivitate.

20 iulie 1402: în marea bătălie de la Ankara, Timur-Lenk îl învinge și îl capturează pe Baiazid

Această neașteptată prăbușire a puterii otomane va da creștinilor din Balcani și voievodului nostru un răgaz de câțiva ani. Căci înfrângerea și moartea lui Baiazid mai are și altă urmare: fiii lui se ceartă pentru succesiunea la împărăție. Și aici se va vedea îndrăzneala și geniul politic al lui Mircea. El, care mai ieri își pierduse domnia, acum se încumetă să intervină în luptele interne din împărăția turcească, susținând cu bani, cu intrigi pe lângă alți dușmani ai turcilor și chiar cu trupe, când pe unul, când pe altul dintre pretendenții la tronul sultanilor. Și când se află că cel mai tânăr din fiii sultanului, Mussa, care fusese luat în captivitate o dată cu tatăl său, a scăpat și se află undeva în Asia Mică, la curtea unui alt stăpânitor

Cel mai tânăr fiu al lui Baiazid, Mussa, este primit de Mircea la Argeș

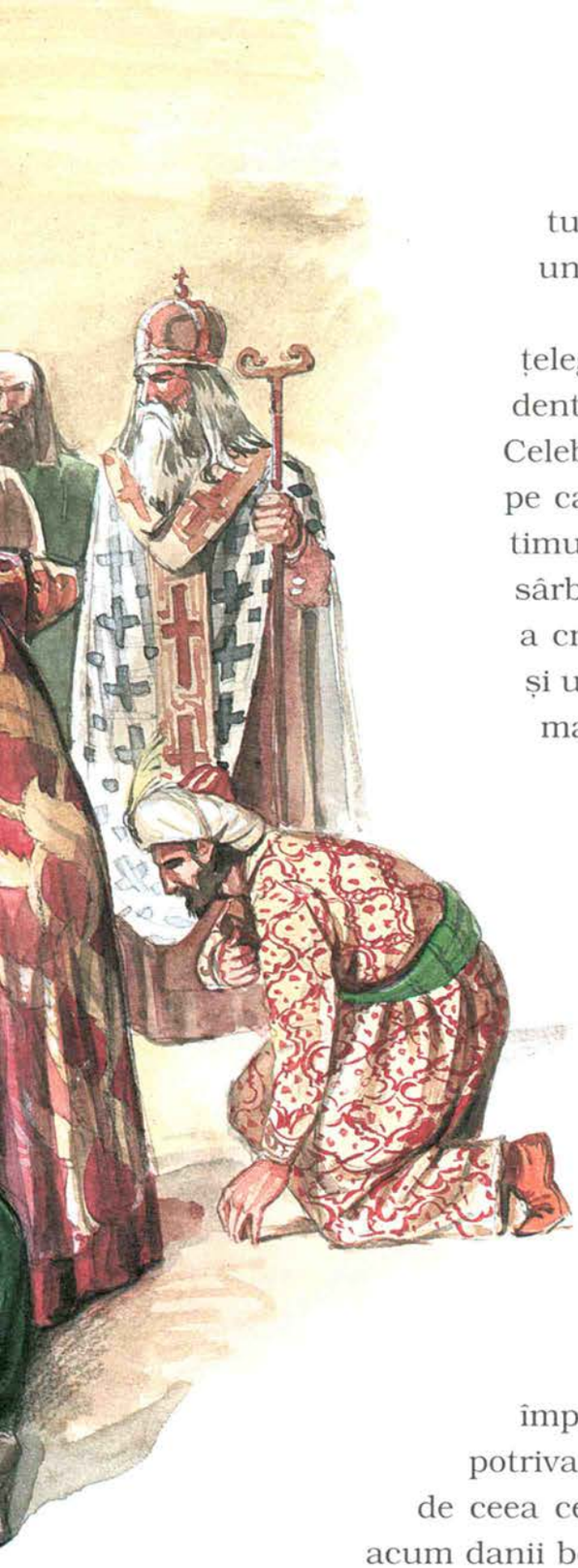

În 1411, cu ajutorul lui Mircea, ajunge sultan unul dintre fiii lui Baiazid, Mussa Celebi

turc, Mircea ia inițiativa de a-i trimite lui Mussa un mesager pentru a-l pofti la curtea lui!

Și de ce această ciudată simpatie și bună înțelegere între voievodul creștin Mircea și pretendentul otoman Mussa, căruia i se va zice și Mussa Celebi? Ia uitați-vă degrabă la „arborele genealogic" pe care vi l-am schițat la început. Uitați-vă la ultimul rând din dreapta: Mussa era fiul prințesei sârbe cu numele latinesc și poetic de Olivera, fiică a cneazului de tragică amintire Lazăr, cel învins și ucis la Kossovo! Când ajunge, după peripeții pe mare și pe Dunăre, la curtea lui Mircea, e primit cu mare alai, ca un frate și un viitor sultan. Și Mircea nu-i va da numai bani și trupe, îi va da și o fiică de-a lui de soție! Lucrul să nu vă mire, nici să nu vă scandalizeze. Așa au făcut mulți principi creștini atunci, sacrificându-și tinerele lor odrasle pe altarul interesului țării. Așa făcuseră împăratul Ioan Cantacuzino și țarul bulgar Ioan Alexandru, și am văzut adineauri, la fel s-a întâmplat în cazul domniței sârbe Olivera. Și cu rudele sale din Serbia se întâlnește Mussa în Țara Românească, prilej cu care aflăm că Mircea s-a împăcat cu Ștefan Lazarevici, cel care luptase împotriva creștinilor la Nicopole! Iar Ștefan se căiește de ceea ce fusese silit să făptuiască în trecut, făcând acum danii bogate mânăstirii noastre de la Tismana, ca și cum prin aceasta îi cerea iertare lui Dumnezeu.

Cu oaste de la Mircea și Ștefan Lazarevici și cu trupe turcești recrutate de prin toată Peninsula Balcanică, Mussa, în vara lui 1410, pornește la război împotriva fratelui său Soliman, cel care se proclamase sultan în Asia. O primă tentativă se sfârșește în derută, sub zidurile

Portretele lui Mircea cel Bătrân

Tabloul votiv (cu imaginile ctitorilor) din pronaosul bisericii mari de la Cozia. Această pictură este singura păstrată din vremea lui Mircea. Voievodul este reprezentat, împreună cu fiul său Mihai. Domnul țării și fiul său sunt îmbrăcați după moda cavalerilor apuseni. După căderea Țării Românești sub suzeranitate otomană, voievozilor munteni nu li se va mai permite să poarte haine de modă apuseană, ci li se va impune moda orientală.

Cel mai cunoscut și mai izbutit portret al lui Mircea a fost zugrăvit în biserica episcopală de la Curtea de Argeș (1526), ctitoria lui Neagoe Basarab (știți voi, biserica din legenda meșterului Manole). Deci a fost realizată la mai bine de 100 de ani după moartea lui Mircea cel Bătrân. Această pictură, împreună cu altele, au fost desprinse cu zid cu tot acum peste 100 de ani și duse la Muzeul de Istorie din București.

Constantinopolului. Mussa și ai noștri, care au scăpat, în frunte cu Dan, un nepot al lui Mircea, se refugiază iar în Țara Românească. Dar Mussa și Mircea-Vodă nu se dau bătuți și, în primăvara lui 1411, soarta armelor le e favorabilă, Soliman e învins și ucis, iar Mussa e proclamat sultan la Adrianopol.

Strădaniile lui Mircea, iscusința sa diplomatică, forța sa militară erau, în fine, încununate de succes. În decursul anilor, a reușit nu numai să re-

Acest portret al lui Mircea cel Bătrân și al fiului său se află tot la Cozia, însă într-o altă biserică înălțată în apropierea celei dintâi. Această biserică, numită Bolnița (adică biserica infirmeriei), face parte din incinta mănăstirii și a fost ctitorită în 1542 de către voievodul Radu Paisie.

capete Amlașul și Făgărașul, dar și să redobândească Dobrogea, să recucerească cetățile de la Dunăre, inclusiv Silistra (Dârstor), ba s-a întins și peste Dunăre, la nord de Dobrogea, luând importantul port dunărean Chilia și ținutul de dincolo, până la Nistru, „către părțile tătărești", adică sudul Basarabiei, care a căpătat denumirea ce-o poartă și azi, de la românii noștri din Muntenia, numiți pe-atunci de străini „basarabi", după numele primului domnitor. Mircea, în acel moment culminant al domniei, își înșiră cu mândrie în documentele lui toate titlurile. Iată un exemplu (tradus din slavonă, limba de cancelarie): *„Eu, cel întru Hristos Dumnezeu binecredincios și binecinstitor și de Hristos iubitor și autocrat, Ioan Mircea, mare voevod și domn, din mila lui Dumnezeu și cu darul lui Dumnezeu, stăpânind și domnind peste toată Țara Ungrovlahiei și a părților de peste munți, încă și către părțile tătărești, și Amlașului și Făgărașului herțeg [duce] și domnitor al banatului Severinului pe amândouă părțile pe toată Podunavia [malurile Dunării], încă și la marea cea mare și stăpânitor al cetății Dârstorului..."*

„Ungrovlahia" este titulatura oficială pe care Patriarhia de la Constantinopol a dat-o Țării Românești pentru a o distinge de Valahia Mare (în nordul Greciei; de unde provin aromânii) și înseamnă Valahia de lângă Ungaria

Document în limba slavonă emis de cancelaria lui Mircea cel Bătrân în care e trecută titulatura sa completă

Sub Mircea a avut Țara Românească granițele cele mai întinse. Sub el a putut ea juca rolul cel mai îndrăzneț și însemnat în politica Europei răsăritene. Dar Mircea n-a fost mare numai prin faptele sale războinice sau diplomatice; a fost și un mare cârmuitor intern: tratatele pe care le-a semnat, pe de o parte, cu regele Ungariei și cu orașele săsești Brașov și Sibiu, pe de altă parte, cu regele Poloniei și cu marele centru comercial Liov, au favorizat negoțul internațional prin țara noastră și au adus profituri vistieriei domnești. Prin măsuri înțelepte, a organizat și comerțul interior din târguri și din porturile dunărene. Dreptate a încercat să facă între boieri și țărani, și danii a făcut multe la biserici și mânăstiri. Ctitoria lui cea mai frumoasă și măreață este mânăstirea Cozia, de pe Olt, unde va fi și înmormântat (o mai putem admira și azi).

Cetatea Giurgiului (jud. Giurgiu) în timpul domniei lui Mircea

Numele de Giurgiu vine de la numele dat de genovezi cetății de pe Dunăre: San Giorgio, adică Sfântul Gheorghe. Așezată pe un mic ostrov, cetatea Giurgiu a avut un important rol strategic datorită vadului și portului dunărean din acel loc. Ulterior, cetatea va cădea sub turci, care o vor stăpâni cu intermitențe până târziu, spre zilele noastre.

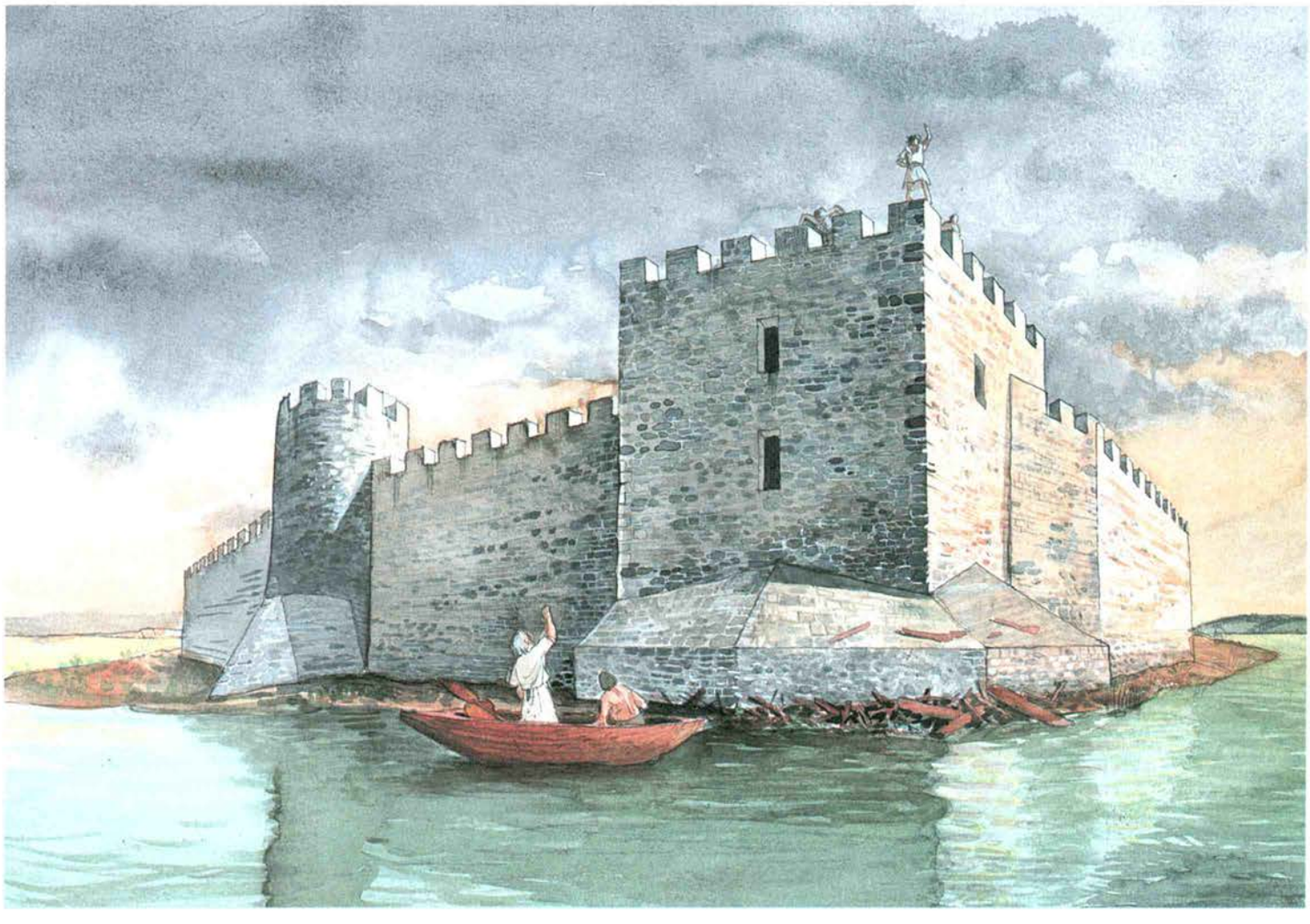

La granițele țării a întărit cetățile, iar cea mai puternică dintre ele, Giurgiu, a fost clădită din temelie sub domnia lui. Astfel, spre sfârșitul domniei sale putea nădăjdui să lase o țară puternică și bine apărată. Având grijă și de succesiunea lui, de teamă ca după moartea sa boierii să nu se sfădească iar între ei pentru sprijinirea unuia sau a altuia dintre fiii lui, ba și mai rău dintre nepoții săi, Dănești, care umblau prin străinătăți în căutare de sprijin și ajutor, *Mircea l-a asociat la domnie pe fiul său mai mare, Mihai*. Îi vedem pe amândoi zugrăviți ca ctitori la Cozia. Dar interesant e și faptul că-l așază într-o *a doua cetate de scaun, Târgoviște*, de unde semnează și Mihai documente (*hrisoave*) ca și când ar fi el singur domn: „Io, Mihai Voievod". Mutarea capitalei mai la vale, într-un mai mare târg comercial, Târgoviște, va fi definitivă după moartea lui Mircea, iar capitala va sta

Mircea zidește mânăstirea Cozia și îl asociază la tron pe fiul său, Mihai, având reședința la Târgoviște

Barcă cioplită dintr-un singur trunchi de copac
Acest tip de bărci, numite și monoxile, (din grecescul mono = unul, xilos = lemn)
au fost folosite pe teritoriul țării noastre din cele mai vechi timpuri,
însă, cum s-a aflat de la unul dintre cruciații scăpați din dezastrul de la Nicopole,
majoritatea pescarilor de pe Dunăre le mai foloseau în perioada domniei lui Mircea.

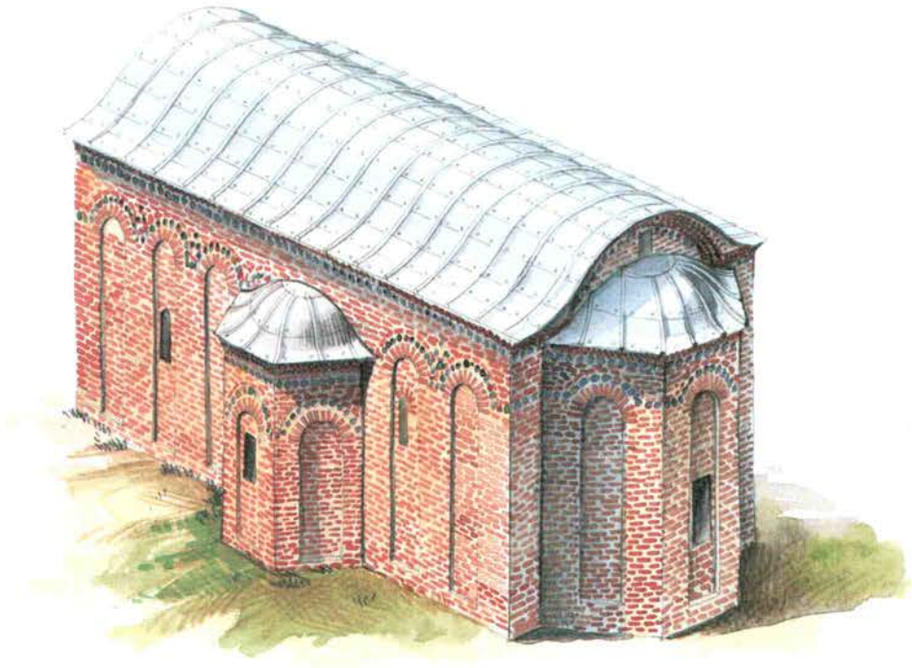

Biserica mânăstirii Cotmeana (jud. Argeș)
Aceasta este una dintre puținele biserici păstrate din vremea lui Mircea.

acolo peste 200 de ani, până se va muta, în veacul al XVII-lea, la București.

Astfel, în anul Domnului 1412, Mircea-Vodă putea să creadă că e un domn ocrotit de Dumnezeu, într-o țară lărgită și bine apărată, aflată în pace cu toți vecinii ei. La sud, domnea sultanul Mussa, protejatul și aliatul său. Cu vărul său, cneazul sârb Ștefan Lazarevici, se împăcase și se înfrățise din nou, cum am văzut. În Moldova *intervenise chiar el în 1400 ca să-l aducă în scaun pe Alexandru*, căruia i se va zice „cel Bun". Între craii Ungariei și Poloniei — cumnații de atâtea ori învrăjbiți și aflați chiar în luptă — se încheiase în sfârșit, în martie 1412, o pace care punea capăt tuturor litigiilor dintre cele două mari puteri din răsăritul Europei. Împăcarea fusese urmată de marile sărbători de la Buda, cu *turnire*, la care au luat parte și cavaleri români.

Mircea, încă o dată, după 25 de ani de lupte și frământări, se putea crede ferit de soartă. Dar iată că n-a fost să fie așa. O nouă furtună avea să se dezlănțuie la sud de Dunăre și nori grei vor întuneca zilele din urmă ale marelui nostru voievod.

Numele lui Mircea cel Bătrân, scris cu litere ornamentale, în limba slavonă, așa cum era trecut pe documentele emise de cancelaria sa: „Io, Mircea Voevod".

Alexandru cel Bun, domnul Moldovei (1400–1432)

9. Părăsit de toți craii creștinătății, Mircea se vede silit să închine țara sultanului Mehmet I

Sultanul Mussa Celebi n-a domnit la Adrianopol decât doi ani și i-a dezamăgit pe foștii săi aliați creștini. Abia s-a văzut moștenitorul marilor sultani otomani că a și încercat să-și întindă iar posesiunile. Cu cneazul Lazăr a ajuns chiar la luptă deschisă. Astfel încât, atunci când în 1413 fratele său Mehmet, sultanul din Asia, trece în Europa peste Bosfor ca să-l înfrunte, Mussa, care nu mai e sprijinit de foștii săi aliați creștini, e învins, capturat și ucis. Unitatea împărăției otomane e reconstituită, iar sultanul Mehmet se pregătește de răzbunare împotriva foștilor susținători ai rivalului său.

La 5 iulie 1413, Mussa Celebi e învins și ucis de fratele său, sultanul Mehmet I

Mircea nu se dă bătut. Când apare un nou pretendent, Mustafa, care zice că e fiul lui Baiazid, cel dispărut pe câmpul de luptă de la Ankara — dar e probabil un impostor —, Mircea îl ajută și pe el cu bani și chiar cu sprijin armat. Dar de data aceasta nu izbutește. Mustafa e învins de Mehmet și înlăturat în vara anului 1416. Mircea trebuia să se aștepte la cumplita răzbunare a sultanului învingător, de-acum din nou stăpân pe tot Imperiul Otoman.

Ce sprijin mai poate avea Țara Românească? Sigismund a fost ales în 1410 rege al Germaniei și Boemiei, fiind ales și împărat mai apoi. Are de-acum atâtea griji, politice și religioase, în centrul Europei, că nu mai dă cu anii prin posesiunile Regatului Ungar. Declarații în favoarea unei noi cruciade antiotomane va mai face, dar numai cu vorba. Regele Poloniei,

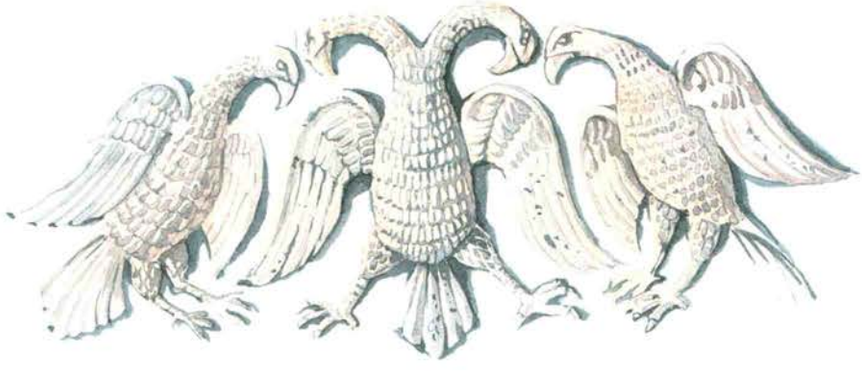

Vulturul bicefal (cu 2 capete), emblemă a puterii bizantine, sculptat la Mănăstirea Cozia

cu toate că i-a învins pe cavalerii teutoni din Prusia în 1410, n-are nici un gând să se îndrepte acum împotriva turcilor. Turcii sunt departe, iar polonezii nu simt încă primejdia. Alexandru al Moldovei e vasal credincios al regelui polonez și, cu toată datoria lui de a-i purta recunoștință lui Mircea, nu poate cuteza să ducă o politică deosebită de cea a suzeranului.

1417: noul sultan, Mehmet I, pornește cu oaste mare împotriva Țării Românești

Mircea e singur. La începutul anului 1417, sultanul Mehmet I pornește cu oastea sa împotriva Țării Românești. Întâi recucerește Dobrogea și asediază rând pe rând cetățile toate: Dârstor, Giurgiu, Turnu. Numai de Chilia nu se atinge încă. Cetățile cad una după alta — uneori, cum a fost la Giurgiu, după un lung asediu. Apoi sultanul cu marea oștire trece Dunărea.

Mânăstirea Cozia, azi, Cladita, se pare, în 1388, într-o zonă greu accesibilă la acea vreme, pe malul Oltului, la ieșirea din defileu, mânăstirea Cozia este cea mai importantă ctitorie a lui Mircea. Numele său vine de la pădurile de nuci din împrejurimi, deoarece „koz" înseamnă, în limba cumanilor, nucă. Mult timp, Cozia a fost cea mai bogată mânăstire din Țara Românească. În prezent, singura clădire rămasă în picioare din vremea lui Mircea este biserica. Înconjurată la început cu ziduri crenelate și turnuri la colț, mânăstirea a suferit nenumărate transformări și refaceri de-a lungul veacurilor. În interior, pronaosul (prima încăpere) adăpostește mormântul lui Mircea cel Bătrân. Însă piatra care-l acoperă a fost înlocuită cu una nouă, cea veche fiind distrusă în ultimii 150 de ani, iar oasemintele voievodului au fost răvășite în sec. al XIX-lea de către căutătorii de comori.

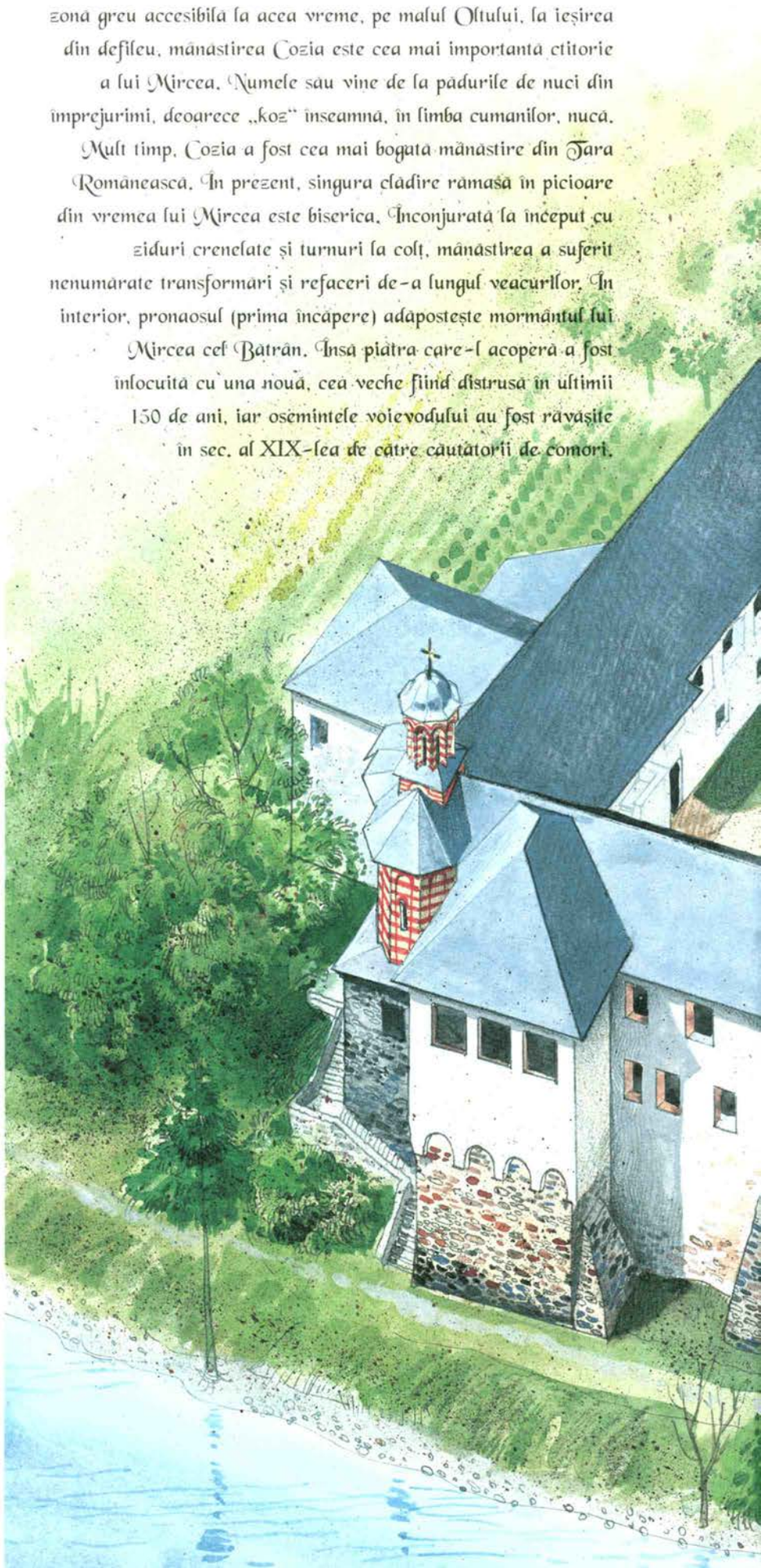

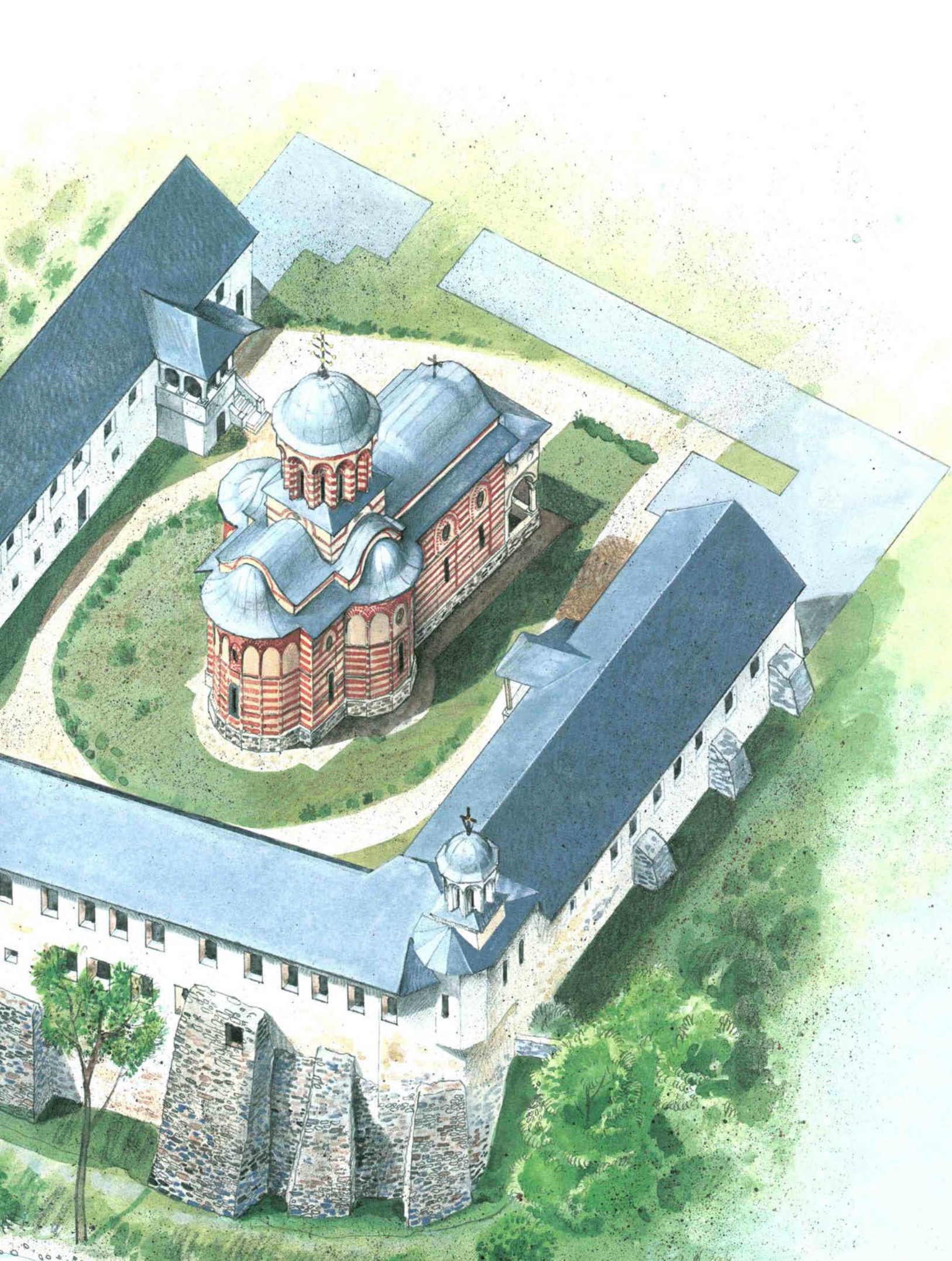

Se repetă drama din 1394, când însă Mircea îl oprise pe Baiazid la Rovine. Sultanul Mehmet știe și el ce a pățit tatăl său Baiazid, de aceea înaintează prudent, pentru a nu fi surprins de oastea lui Mircea. Și atunci se petrece un lucru neașteptat: Mircea, după ce s-a sfătuit îndelung cu boierii lui și cu înaltul cler, socotește că, chiar de ar învinge într-o bătălie, țara mică, nesprijinită de marii săi vecini, nu poate câștiga războiul până la urmă. Atunci folosește un demnitar turc refugiat la curtea lui, care fusese partizan de-al lui Mussa Celebi. El se oferă să fie intermediar pe lângă sultan. Iar acesta, nesigur nici el de victorie dacă-l înfruntă pe marele căpitan Mircea „al Ungrovlahiei", în a cărui țară, cum va spune poetul „tot ce mișcă-n țara asta, râul, ramul" îi e prieten numai lui, alege să facă mai curând pace decât război. Va păstra Dobrogea și cetățile pe care le-a luat. Mircea făgăduiește să plătească de-acum tribut anual și să fie aliat credincios sultanului. Pentru chezășie, va trimite un fiu ostatic la curtea acestuia, împreună cu alți câțiva fii de mari boieri. În schimb, sultanul părăsește țara, nu lasă garnizoană și nici nu va clădi vreodată moschei în Țara Românească; aceasta își păstrează domnitorul, boierii, credința și datinile.

Mircea, fără nici un ajutor de la principii creștini, se vede nevoit să închine țara turcilor. Apoi se stinge din viață, la 31 ianuarie 1418

Decât să-și vadă țara prefăcută în pașalâc turcesc, Mircea se închină. E de-acum un om bătrân. A ales o cale înțeleaptă. Cu nespusă mâhnire însă, vede cum s-a năruit visul de mărire și siguranță al țării sale, pentru care a luptat din răsputeri 32 de ani, o viață de om. După câteva luni, la 31 ianuarie 1418, se va stinge și va fi înmormântat cu mare pompă și multe lacrimi la ctitoria lui de la Cozia. Unii istorici au crezut că a murit de vreo rană primită într-o luptă. Nici un document n-o pomenește. Nu. Cred că a murit de întristare sau, cum spune vorba bătrânească, „a murit de inimă rea". Cu el s-a stins din viață cel mai vrednic și mai înțelept dintre toți domnitorii pe care i-a avut Țara Românească în 500 de ani.

Ceramică pictată și smălțuită de la mijlocul secolului al XIV-lea

Ceramica bogat decorată și smălțuită era folosită de oamenii cu stare în vremea lui Mircea cel Bătrân.

ISTORIE & LEGENDĂ

MIRCEA CEL BĂTRÂN
și luptele cu turcii

HUMANITAS junior

Editura Humanitas ține să-și exprime gratitudinea față de grupul de istorici, arhitecți și arheologi de la Direcția Monumentelor și Siturilor Istorice, pentru sprijinul acordat la realizarea ilustrațiilor.

Prezentare grafică, copertă și design
RADU OLTEAN

Tehnoredactare computerizată
MIHAELA BISCĂREAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale
DJUVARA, NEAGU
Mircea cel Bătrân și luptele cu turcii / Neagu Djuvara;
il.: Radu Oltean. – Ed. a 2-a. – București: Humanitas, 2003
ISBN 973-50-0581-6

I. Oltean, Radu (il.)

94(498)

© HUMANITAS, 2001
Toate drepturile asupra reproducerii imaginilor din acest volum sunt rezervate Editurii Humanitas. Sunt interzise reproducerea, înmagazinarea sau transmiterea imaginilor pe orice cale (electronică, mecanică, fotocopiere, înregistrare etc.) fără permisiunea scrisă a editorului.

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 Sector 1 București–România,
Tel.: (401) 222 85 46, Fax (401) 222 36 32
www.humanitas.ro • www.librariilehumanitas.ro
Comenzi CARTE PRIN POȘTĂ, tel. / fax: (021) 222 90 61

ISBN 973-50-0581-6

Apariții în

ISTORIE & LEGENDĂ

din seria

HUMANITAS JUNIOR

DE LA VLAD ȚEPEȘ LA DRACULA VAMPIRUL

Text

NEAGU DJUVARA

Ilustrația

RADU OLTEAN

CUM S-A NĂSCUT POPORUL ROMÂN

Text

NEAGU DJUVARA

Ilustrația

RADU OLTEAN

SIMONA BUCAN

La prețul de vînzare se adaugă 2%,
reprezentînd valoarea timbrului
literar ce se virează
Uniunii Scriitorilor din România,
Cont nr. 2511.1–171.1 / ROL,
B.C.R. Filiala sector 1, București

Redactor coordonator al colecției Humanitas Junior
ANCA DUMITRU

Apărut 2003
BUCUREȘTI – ROMÂNIA

Tiparul executat la
R. A. „MONITORUL OFICIAL"

Ați aflat deja de la școală despre Mircea cel Bătrân, domn al Țării Românești (adică al Munteniei), care a domnit între 1386 și 1418 ducând lupte grele cu turcii. Apoi, probabil ați citit sau poate chiar ați învățat pe dinafară din *Scrisoarea III* a lui Eminescu, superba evocare a bătăliei de la Rovine: înainte de înfruntare, sultanul îl sfidează pe Mircea cu aceste cuvinte: „Și, purtat de biruință, să mă-mpiedic de-un moșneag?“ Iată că și genialul Eminescu s-a înșelat asupra înțelesului epitetului „cel Bătrân“, căci pe vremea lui, la noi, cercetările istorice erau abia la început! În realitate, la Rovine, Mircea era foarte tânăr. „Cel Bătrân“ i s-a zis în veacurile următoare, când au ajuns în scaunul Țării Românești și alți domnitori purtând (sau luând la înscăunare) acest nume. Atunci, când se pomenea de primul voievod Mircea, de marele Mircea, i se spunea „cel Bătrân“, adică „cel vechi“, cel din vechime. Asta înseamnă „cel bătrân“. Să știți, de asemenea, că din cauza înfăptuirilor și a nobleței caracterului său i s-a mai zis și „cel Mare“: Mircea cel Mare. Veți judeca și voi, din povestirea care urmează, dacă e vrednic să i se spună astfel.

ISBN 973-50-0581-6